

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Jana Volfová

**OCHRANA MENŠINOVÝCH SPOLEČNÍKŮ
SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM PO
REKODIFIKACI ČESKÉHO SOUKROMÉHO PRÁVA**

diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce: 10. března 2014

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. března 2014

Jana Volfová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za vedení mé diplomové práce a za podnětné připomínky, které mi během zpracování diplomové práce poskytla.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a přátelům za jejich podporu.

OBSAH

ÚVOD	1
1. Vymezení pojmů	4
1.1. Menšinový společník	4
1.2. Kvalifikovaný společník	4
2. Postavení menšinového společníka ve společnosti s ručením omezeným	7
3. Nástroje ochrany práv menšinového společníka společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva.....	10
3.1. Separátní hlasování	10
3.2. Zneužití hlasovacího práva	11
3.3. Neplatnost usnesení valné hromady.....	12
3.4. Kumulativní hlasování	15
3.4.1. Úvaha nad pravděpodobností využívání kumulativního hlasování	17
3.4.2. Příklady kumulativního hlasování	17
3.4.2.1. Společnost s ručením omezeným se dvěma společníky.....	17
3.4.2.2. Společnost s ručením omezeným se třemi společníky	18
3.4.3. Význam kumulativního hlasování pro menšinového společníka	19
3.5. Právo na informace	20
3.6. Společnická žaloba.....	21
3.6.1. Význam společnické žaloby	27
3.7. Reflexní škoda.....	27
3.7.1. Využitelnost náhrady reflexní škody	30
3.8. Podnikatelská seskupení.....	31
3.8.1. Náhrada újmy vlivnou osobou	32
3.8.2. Přezkoumání zprávy o vztazích	36
3.9. Vystoupení společníka ze společnosti.....	37

3.9.1. Vystoupení společníka ze společnosti podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev	37
3.9.2. Vystoupení společníka ze společnosti podle § 202 zákona o obchodních korporacích	40
3.9.3. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli ovládnutí společnosti ovládající osobou	42
3.9.4. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli nesouhlasu s příplatkovou povinností	46
3.9.5. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli bezdůvodnému neudělení souhlasu nebo nečinnosti orgánu ve věci převodu podílu	47
3.9.6. Důsledky vystoupení společníka ze společnosti	48
3.9.7. Právo vystoupit ze společnosti jako prvek ochrany menšinového společníka	49
3.10. Zrušení účasti společníka ve společnosti soudem	50
4. Nástroje ochrany práv kvalifikovaného společníka společnosti s ručením omezeným po rekonstrukci českého soukromého práva	54
4.1. Právo na svolání valné hromady	54
4.2. Přezkoumání zprávy o vztazích	56
4.2.1. Význam práva přezkoumání zprávy o vztazích z pohledu kvalifikovaného společníka	60
ZÁVĚR	61
POUŽITÉ ZKRATKY	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
RESUMÉ	72
ABSTRACT	73
KLÍČOVÁ SLOVA - KEY WORDS	74
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	74

ÚVOD

Ze samotného názvu tématu předkládané diplomové práce „*Ochrana menšinových společníků společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva*“ je patrné, že v České republice došlo k velké změně na poli soukromého práva.

Dne 01.01.2014 vstoupily v účinnost hned dva¹ významné soukromoprávní předpisy, a to zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“ nebo také „nový občanský zákoník“) a zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“ nebo „zákon o obchodních korporacích“).² Novým občanským zákoníkem byl nahrazen zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o obchodních korporacích nahradil dříve účinný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“ nebo „obch. zák.“ nebo „obchodní zákoník“).

Zákon o obchodních korporacích v některých institutech plynule navazuje na úpravu obsaženou v obchodním zákoníku, v některých případech naopak zakotvuje nové instituty, přičemž se snaží reagovat na rychlý vývoj judikatury Evropského soudního dvora.³ Zákon o obchodních korporacích je plně slučitelný s komunitárním právem a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.⁴

Cílem této diplomové práce je podat ucelený přehled instrumentů, které mohou poskytnout ochranu menšinovým společníkům s ručením omezeným, jednotlivé právní instituty rozebrat, zamyslet se nad úskalím jejich aplikace a nastínit, jakým směrem by se ustanovení mohla ubírat *de lege ferenda*. Z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce je tato práce zaměřena takřka výhradně na českou právní úpravu, pouze na několika místech odkazují na úpravu zahraniční, respektive na zahraniční literaturu, a to tehdy, považují-li to za přínosné nebo zajímavé.

¹ Dne 01.01.2014 nabyly účinnosti i další významné zákony např. zákon č. 292/2013 Sb. zákon o zvláštních řízeních soudních nebo zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 28.02.2014]. Dostupné z: www.beck-online.cz. apod. Pro tuto diplomovou práci však nejsou tyto zákony relevantní, a proto autorka práce hovoří o dvou významných soukromoprávních předpisech.

² Oba dostupné in Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 03.01.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

³ HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 287. ISBN 978-80-7208-923-9. s. 19.

⁴ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 21.

Diplomová práce je zpracována s využitím gramatické, logické, systematické a teologické metody výkladu. Vzhledem k tomu, že se některé instituty objevují v českém právním řádu poprvé, neexistuje k nim ucelený doktrinální výklad ani judikatura, a proto v diplomové práci na mnoha místech pracuji s články v odborných časopisech. Nad jednotlivými názory autorů článků, komentářů a odborné literatury jsem se snažila zamyslet a zaujmout k nim vlastní stanovisko.

Diplomová práce je systematicky rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsou vymezeny stěžejní pojmy „*menšinový společník*“ a „*kvalifikovaný společník*“, přičemž je částečně zohledněn i vývoj těchto pojmů. Druhá kapitola se zabývá postavením menšinového společníka a riziky, které toto postavení obnáší.

Samotným jádrem diplomové práce jsou kapitoly třetí a čtvrtá. V kapitole třetí, nazvané „*Nástroje ochrany práv menšinového společníka společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva*“ jsou rozpracována jednotlivá práva společníka, pro jejichž uplatnění zákonodárce nepožaduje kvalifikované postavení. Tyto právní instituty může využít každý společník společnosti s ručením omezeným. V názvu třetí kapitoly se dopouštím drobné nepřesnosti, když uvádím, že jde o nástroje ochrany práv menšinového společníka, a ne o nástroje ochrany práv společníka společnosti s ručením omezeným. S ohledem na zvolené téma diplomové práce a skutečnost, že mnohá z těchto práv budou v zásadě využívána právě menšinovými společníky, si dovoluji nazvat kapitolu právě tak, jak bylo uvedeno shora. I v samotném textu práce budu zdůrazňovat význam jednotlivých institutů zejména s ohledem na menšinového společníka.

Třetí kapitola je rozdělena na deset podkapitol podle jednotlivých ochranných nástrojů, mezi nimiž bych ráda upozornila například na kumulativní hlasování, u něhož pro názornost uvádím příklady, na společnickou žalobu, která je stále poměrně málo využívaná, na poněkud kontroverzní formu nového institutu náhrady reflexní škody a na obecně širší možnost vystoupení společníka ze společnosti.

V kapitole čtvrté se věnuji institutům, jež je oprávněn uplatnit pouze tzv. „*kvalifikovaný společník*“. Jedná se o právo na svolání valné hromady a o právo podat návrh soudu na jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích. Ráda bych

hned v úvodu své diplomové práce upozornila na skutečnost, že podmínky k využití možnosti navrhnout soudu jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích, jsou podrobněji rozpracovány právě v kapitole čtvrté. Jelikož společník, který nedosahuje kvalifikovaného postavení, může využít tohoto institutu pouze za určitých zákonem přesně vymezených podmínek, věnuji se ve třetí kapitole v podkapitole č. 3.7.2. pouze těmto podmínkám.

Jednotlivé kapitoly a podkapitoly diplomové práce jsem za sebe zařadila tak, aby na sebe logicky navazovaly, přičemž jsem se snažila vždy postupovat od obecnějšího ke konkrétnímu. Hlavním vodítkem pro členění jednotlivých podkapitol byl „přirozený život společníků ve společnosti“. Nejprve jsou tedy obsaženy nástroje, které společníku slouží v souvislosti s hlasováním na valné hromadě a volbou statutárních orgánů, poté právo na informace, případné žaloby společníka, právo na náhradu újmy a až na konci instituty, s jejichž využitím účast společníka ve společnosti s ručením omezeným zanikne.

1. Vymezení pojmů

1.1. Menšinový společník

Zákon o obchodních korporacích neobsahuje definici pojmu menšinový společník. Stejně tak ji neobsahoval ani obchodní zákoník.

Společník je nositelem práv a povinností vůči společnosti, které se váží na účast společníka ve společnosti vyjádřenou obchodním podílem.⁵ Zákon o obchodních korporacích nově stanovuje, kdo je společníkem většinovým.⁶ A contrario je poté možné dovodit, že menšinovým společníkem je společník, který nedisponuje většinou hlasů plynoucích z účasti ve společnosti s ručením omezeným. Pojem „menšinový společník“ je širším pojmem než pojem „kvalifikovaný společník“, protože v sobě zahrnuje jednak kvalifikované společníky, ale také společníka, jehož vklad představuje například pouze 4% podíl na základním kapitálu.

1.2. Kvalifikovaný společník

Jak bylo výše naznačeno, určitá práva náleží pouze společníkům, kteří dosahují kvalifikovaného postavení. Ani pojem kvalifikovaného společníka jako zákonný pojem nebyl v obchodním zákoníku přímo zmíněn. Ustanovením § 129 odst. 2 ObchZ, bylo ovšem určeno, že „požádat o svolání valné hromady mohou společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu.“⁷ Z gramatického výkladu nebylo zcela jasné, zda mohli o svolání valné hromady požádat pouze ti společníci, kteří, každý sám, dosahují alespoň 10 % základního kapitálu, nebo zda bylo dostačující, aby disponovali společníci 10 % základního kapitálu společně. Z teleologického výkladu ovšem vyplývá, že nebylo nutné, aby minimálně 10 % základního kapitálu disponoval pouze jeden společník, mohli jimi disponovat společníci také dohromady.⁸

⁵ srov. DĚDIČ, Jan, KUNEŠOVÁ – SKÁLOVÁ, Jana. *Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999. 751 s. ISBN 80-7273-000-2. s. 299.

⁶ Podle ustanovení § 73 odst. 1 ZOK je „společník, který má většinu hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci, většinový společník,....“

⁷ Novelou, zák. č. 370/2000 Sb., byla přijata změna § 129 odst. 2. Podle dřívější úpravy musel podíl umožňující společníkům svolat valnou hromadu přesahovat 10% podíl na základním jmění, po přijetí novely společníkům postačovalo rovných 10 % základního kapitálu.

⁸ Srovnání například Ivana ŠTENGLOVÁ in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 440.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje definici kvalifikovaného společníka v § 187 odst. 1. Na rozdíl od obchodního zákoníku ale nezůstává pouze u vymezení hranice ve výši 10 % základního kapitálu. V § 187 dochází ke značnému zpřesnění, když je stanoveno, že „společník nebo společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu nebo 10% podíl na hlasovacích právech (dále jen „kvalifikovaný společník“), mohou požádat jednatele, aby svolal valnou hromadu k projednání jimi navržených záležitostí.“⁹ V případě obchodního zákoníku bylo sice pomocí teleologického výkladu možné dovodit, že 10% hranici může splnit jak jeden společník samostatně, tak několik společníků společně, ustanovení § 187 ZOK už o tomto nepřipouští žádné pochybnosti, když přímo stanovuje, že společník nebo společníci mohou dosáhnout této hranice. Může přitom nastat i situace, že budou v jedné společnosti existovat dokonce dvě samostatné skupiny kvalifikovaných společníků.¹⁰ V zákoně o obchodních korporacích je stanoveno, že musí vklady společníka nebo společníků dosahovat minimálně 10 % základního kapitálu nebo 10% podíl na hlasovacích právech. Tato podoba ustanovení je v zákoně obsažena pro případ odlišného určení hlasů ve společenské smlouvě, jinak platí, že každý společník má jeden hlas za každou 1 Kč vkladu.¹¹

Hranici pro stanovení kvalifikovaného společníka je možné ve společenské smlouvě snížit, zvýšit ji ovšem nelze, protože hranice stanovená zákonem je v tomto směru kogentní.¹²

Zajímavým interpretačním problémem se může jevit situace, ve které by společník, jehož vklady za normálních okolností nedosahují 10 % základního kapitálu nebo 10% podílu na hlasovacích právech, požádal o svolání valné hromady k projednání

⁹ Pro srovnání uvádím znění německého § 50 odst. 1 GmbH Gesetz: „společníci, jejichž obchodní podíly společně odpovídají minimálně desetíně základního kapitálu, jsou oprávněni po uvedení účelu a důvodů požadovat svolání valné hromady.“ „Gesellschafter, deren Geschäftsanteile zusammen mindestens dem zehnten Teil des Stammkapitals entsprechen, sind berechtigt, unter Angabe des Zwecks und der Gründe die Berufung der Versammlung zu verlangen.“ In Aktiengesetz – GmbH-Gesetz. 44. Auflage. München: C. H. Beck, 2012. 423 s. ISBN 978-3-406-63450-5. s. 197.

¹⁰ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2005. 516 s. ISBN 80-7357-090-04. s. 185.

¹¹ Martin PROSSER in HEJDA, Jan, BACHROŇOVÁ, Nina, DIVIŠOVÁ, Karina et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech: (zákon o obchodních korporacích): poznámkové znění*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 859 s. ISBN 978-80-7263-823-9. s. 241.

¹² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0. s. 813.

záležitostí, o kterých by některý ze společníků z důvodu zákazu výkonu hlasovacích práv nemohl hlasovat, například k projednání odvolání jednatele – většinového společníka, který porušil povinnosti při výkonu funkce jednatele (§ 173 odst. 1 písm. c) ZOK).¹³ Přikláním se k názoru Petra Šuka, který se domnívá, že se v této situaci při určení 10% podílu na hlasovacích právech nebude přihlížet k hlasům většinového společníka.¹⁴ V opačném případě by mohlo dojít ke značnému ztížení odvolání jednatele společnosti. Lze totiž předpokládat, že jednatel, který je ze zákona povinen valnou hromadu alespoň jednou za účetní období svolat, nezařadí na její program hlasování o svém odvolání z funkce.

¹³ Petr ŠUK in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3. s. 353.

¹⁴ Tamtéž, s. 354.

2. Postavení menšinového společníka ve společnosti s ručením omezeným

Již do obchodního zákoníku byla novelou, zákonem číslo 370/2000 Sb., začleněna zásada zakazující zneužití většiny stejně jako zneužití menšiny (§ 56a ObchZ). Rovněž bylo zakázáno jakékoliv jednání, jehož cílem by bylo znevýhodnit některého ze společníků zneužívajícím způsobem.¹⁵ Po rekonstrukci soukromého práva je nově tato zásada zakotvena namísto v zákoně o obchodních korporacích v novém občanském zákoníku v § 212. Přemístění zásady do nového občanského zákoníku vyplývá z logiky věci, jelikož se jedná o obecnou zásadu, která platí pro všechny právnické osoby, tedy nejenom pro obchodní společnosti.¹⁶ Obsahem zásady ovšem není pouze zákaz bezdůvodného zvýhodňování nebo znevýhodňování jednotlivých členů korporace, společnost má také povinnost šetřit členská práva i oprávněné zájmy svých členů.

V kapitálových společnostech jsou rozhodnutí přijímána většinou, a proto v nich může snadno dojít k situaci, že většinový společník, resp. většinoví společníci jednající ve shodě, prosadí jakýkoliv svůj záměr bez ohledu na zájmy menšinových společníků.¹⁷ To by ovšem neodpovídalo zásadě nezvýhodňování určitých členů korporace. Ani při většinovém způsobu hlasování nesmí dojít k nerespektování oprávněných zájmů minority.

K tomu, co je a co není obsahem znevýhodňování zneužívajícím způsobem, se v minulosti vyjádřil také Nejvyšší soud, který zdůraznil, že pokud chce většinový společník váhou svých hlasů prosadit navržené usnesení valné hromady, nemůže to být samo o sobě považováno za zneužití jeho postavení, neboť využívá práva, které mu zákon dává.¹⁸ Případné zneužití postavení většiny či menšiny je vždy nutné posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

¹⁵ Ustanovení § 56a odst. 2 ObchZ.

¹⁶ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2. s. 141.

¹⁷ ČERNÁ, Stanislava. Ochrana menšinových akcionářů v obchodním zákoníku. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: K vybraným otázkám obchodního práva*. 1998, roč. 44, č. 2, s. 115-130. ISBN 80 – 7184 – 692- 9. s. 115 – 116.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2759/2009, dostupné z www.nsoud.cz.

Jedním z možných důsledků zneužití postavení většiny ve společnosti je takzvaný *freeze-out*, neboli zamrznutí investice společníka (investora), ke které dojde tehdy, když společníkovi není vyplácen žádný podíl na zisku a společníkům není umožněno vystoupit ze společnosti za rozumných podmínek.¹⁹ Z nastolení stavu *freeze-out* často profitují většinoví společníci, kteří poté podíl od zoufalého menšinového společníka za nízkou cenu odkoupí.²⁰

Aby se menšinový společník nedostával do nepřiměřeně nevýhodných situací, přijal zákonodárce v zákoně o obchodních korporacích určitá ustanovení, která by měla poskytnout menšinovému, resp. kvalifikovanému společníku ochranu, nebo mu v určitých situacích umožnit jeho účast ve společnosti ukončit. Zakotvení podobných ustanovení pro společníky osobních společností není potřebné, protože v nich má každý společník v zásadě pouze jeden hlas.

Existují dva možné výklady účelu tzv. minoritních práv. Podle prvního výkladu jde především o ochranu práv společnosti zajištěním menšinových práv, přičemž se nejedná o omezení většinových společníků ve prospěch společníků menšinových.²¹ Podle druhého slouží minoritní práva pouze k ochraně menšiny, která jejich uplatněním sleduje primárně vlastní zájmy, přičemž může být sporné, zda jsou tyto zájmy zároveň v zájmu společnosti.²²

Zároveň je třeba zamezit zneužívání práv menšinových společníků. V opačném případě by se mohlo stát, že většina ve společnosti nebude schopna prosadit žádné změny. Dá se přitom předpokládat, že většinoví společníci budou mít zpravidla zájem na tom, aby společnost prosperovala. Pokud by byli menšinoví společníci schopni s využitím ochranných instrumentů blokovat jakákoliv rozhodnutí valné hromady, došlo by k výraznému omezení fungování společnosti, a navíc by poměr sil jednotlivých společníků neodpovídal majetkové účasti společníků na společnosti.

Stejně tak nesmí dojít ani ke zneužití rovnosti hlasů.

¹⁹ ZIMA, Petr. *Freeze-out*. *Právní rádce*. 2012. roč. 20, č. 20, s. 710 – 712. ISSN 1210 – 6410. s. 710.

²⁰ Tamtéž.

²¹ ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti*. Praha: C. H. Beck, 1994. 340 s. ISBN 3-406-38278-9. s. 267.

²² Tamtéž.

Z těchto důvodů se přikláním k prvnímu výkladu účelu minoritních práv. Tato práva jsou podle mého názoru v zákoně zakotvena proto, aby jejich uplatněním menšinový společník hájil zájmy společnosti, které jsou zároveň i v jeho zájmu.

Kromě výše zmíněné zásady neznevýhodňování jednotlivých členů korporace je v novém občanském zákoníku v § 212 odst. 1 výslovně upravena povinnost člena korporace chovat se vůči společnosti čestně a zachovávat její vnitřní řád, takzvaná loajalita. I tato zásada souvisí s postavením jednotlivých společníků. Loajálně se musí chovat každý společník společnosti stejně jako členové jejích orgánů.²³

Stanislava Černá upozorňuje, že „*princip loajality platí obecně v každém soukromoprávním vztahu, tedy i v rámci obchodních společností.*“²⁴ Loajalitu definovala jako „*oddanost, tedy respekt k zájmům společnosti a uznání (nikoli však absolutní) jejich nadřazenosti individuálním zájmům těch, kdož se na ní tím či oním způsobem účastní.*“²⁵ Zatímco Karel Eliáš ji definoval jako „*stálý zřetel a důraz na zájmy společnosti a umění držet jazyk za zuby tam, kde se to patří.*“²⁶

O principu loajality pojednává četná literatura²⁷ a odkazuje na něj i judikatura.²⁸ Jelikož se princip loajality týká tématu této práce pouze okrajově, nebude zde již podrobněji rozebrán.

²³ Povinnost členů orgánů chovat se loajálně, s potřebnými znalostmi a pečlivostí je upravena v § 159 odst. 1 NOZ. Bližší vysvětlení pojmu péče řádného hospodáře, resp. povinnost člena orgánu společnosti jednat s potřebnými znalostmi a pečlivostí, je obsaženo v § 51 a 52 ZOK.

²⁴ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo: Akciová společnost. 3. díl.* Praha: ASPI, 2006. 360 s. ISBN 80-7357-164-1. s. 185.

²⁵ ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. *Pocita Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 303 s. ISBN 978-80-7400-262-5. s. 63.

²⁶ ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila et al. *Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 617 s. ISBN 80-7179-391-4. s. 298.

²⁷ Např. DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr et al. *Akciové společnosti.* 7. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9. s. 356 - 359. JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue.* 2011, roč. 3, č. 9, s. 259 - 266. ISSN 1803-6554.

²⁸ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1499/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008, všechny dostupné z www.nsouid.cz. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 18. 01. 2014]. Dostupné z: www.beck-online.cz.

3. Nástroje ochrany práv menšinového společníka společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva

3.1. Separátní hlasování

Valná hromada rozhoduje prostou většinou hlasů přítomných společníků, pokud společenská smlouva neurčí jinak. Existují ovšem případy, které přímo ovlivňují pozici jednotlivých společníků ve společnosti (např. změna společenské smlouvy). Jelikož zákon vychází z obecných principů týkajících se smluv, může být společenská smlouva, která nestanoví, že ji lze měnit rozhodnutím valné hromady, měněna pouze dohodou všech společníků.²⁹ V této souvislosti je jasné, že neobsahuje-li společenská smlouva již od počátku ustanovení připouštějící možnost změnit ji rozhodnutím valné hromady a chtějí-li společníci tuto změnu společenské smlouvy dodatečně schválit, musí být změna přijata hlasy všech společníků. Důvodem pro svěření rozhodování o změnách společenské smlouvy valné hromadě je zejména praktičnost.³⁰

Jelikož jsou určitá rozhodnutí valné hromady způsobilá výrazným způsobem ovlivnit chod a směřování společnosti, požaduje zákonné ustanovení pro některá, v § 171 odst. 1 ZOK demonstrativně³¹ vyjmenovaná rozhodnutí souhlas dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků tzv. kvalifikované většiny. Může přitom dojít k situacím, že valná hromada nebude schopná přijmout podobná rozhodnutí z důvodu nedostatečné účasti společníků na valné hromadě.

Aby byli společníci i po svěření rozhodování o změnách společenské smlouvy do působnosti valné hromady chráněni před nevýhodnými změnami, které by si mohl určitý jiný společník nebo skupina společníků na jejich úkor nebo proti jejich zájmům ve společnosti prosadit, vyžaduje se k přijetí rozhodnutí zasahujících práva nebo povinnosti určitých společníků souhlas těchto společníků. Příkladem takové změny společenské smlouvy by mohla být změna poměru účasti některých společníků na

²⁹ Ustanovení § 147 odst. 1 ZOK. Srov. např. ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 287.

³⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 679.

³¹ Dvoutřetinová většina hlasů všech společníků je také vyžadována například v ustanovení § 53 odst. 3 ZOK. Blíže viz podkapitola 3.6. této diplomové práce.

podílu na zisku nebo rozhodnutí o vyloučení přednostního práva k účasti na zvýšení základního kapitálu, týkající se pouze některých společníků.³²

Jestliže se zasahuje do práv a povinností všech společníků, musí být změna společenské smlouvy schválena hlasy všech společníků (§ 171 odst. 2 ZOK). Takovým zásahem je například změna počtu hlasů, a to i tehdy, týká-li se pouze některých společníků, protože se v důsledku této změny změní poměr hlasů každého společníka ve vztahu k celkovému počtu hlasů.³³

Považuji za důležité, aby se za shora zmíněných okolností hlasovalo formou separátního hlasování. Jednotlivé obchodní podíly společnosti s ručením omezeným nebývají v České republice zpravidla roztržštěné mezi desítky společníků, a proto nebude hlasování touto formou činit společnosti s ručením omezeným žádné velké problémy. Existence separátního hlasování je jedním z důvodů, proč společnost s ručením omezeným není považována za „čistou formu kapitálové společnosti“, ale jde o společnost se smíšeným charakterem.³⁴

3.2. Zneužití hlasovacího práva

Společník se může v souladu s § 212 odst. 2 NOZ domáhat u soudu, aby se nepřihlíželo k hlasu společníka, který své hlasovací právo zneužil k újmě celku. Ustanovení § 212 odst. 2 nepřímou navazuje na ustanovení § 56a ObchZ, na jehož základě se někteří společníci domáhali prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady soudem. Podle Nejvyššího soudu České republiky mohlo dojít k prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady pouze tehdy, jestliže byl zneužívající buď způsob svolání valné hromady, hlasování na valné hromadě, nebo obsah přijatého usnesení, nebo jestliže valná hromada přijala usnesení, které nepatří do její působnosti.³⁵ Hlasování ovšem

³² Srov. BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN 80-7179-441-4. s. 245.

³³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 325.

³⁴ Společnost se smíšeným charakterem vykazuje některé prvky kapitálových společností a některé prvky společností osobních. O smíšeném charakteru například Ivana ŠTENGLOVÁ in BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. op. cit. sub 32, s. 4.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1168/2005, dostupné z: www.nsoud.cz.

nelze prohlásit za neplatné kvůli skutečnosti, že se ostatní společníci mimo přijímání usnesení valné hromady chovali ke společníkovi zneužívajícím způsobem.³⁶

Při ochraně práv společníků došlo s přijetím ustanovení § 212 odst. 2 NOZ ke značnému posunu, když zákonodárce společníkovi přímo umožnil domáhat se, aby se k hlasu společníka nepřihlíželo, jestliže byl hlas zneužit k újmě celku. Pro společníka je stávající úprava výrazně výhodnější, protože se podle mého názoru nebude muset domáhat neplatnosti usnesení valné hromady, čímž by došlo ke komplikacím, protože by v některých případech musela být svolána mimořádná valná hromada a muselo by dojít k novému hlasování. Napříště se může společník domáhat, aby se nepřihlíželo pouze k hlasu společníka, který hlas zneužil. Usnesení valné hromady tedy po mém soudu zůstane v platnosti, přičemž je pravděpodobné, že po nepřihlížení k hlasu společníka, který hlas zneužil, bude rozhodnuto opačným způsobem, než zamýšlel tento společník. Domnívám se totiž, že se k hlasu zneužívajícího společníka nebude přihlížet ani při zjištění, zdali byla valná hromada usnášeníschopná.³⁷

Aktivně legitimovaná je osoba, která prokáže právní zájem. Nemusí se tedy jednat pouze o menšinového společníka, ale může se jednat i o společníka majoritního, nebo dokonce o osobu, která stojí mimo korporaci.³⁸ Kogentní ustanovení § 212 odst. 2 NOZ mohou díky jeho systematickému zařazení v novém občanském zákoníku využít i členové spolku. Návrh musí být u soudu podán v prekluzivní lhůtě tří měsíců ode dne, ve kterém došlo ke zneužití hlasu.

3.3. Neplatnost usnesení valné hromady

Podle ustanovení § 191 odst. 1 ZOK je každý společník, jednatel, člen dozorčí rady, je-li zřízena nebo likvidátor společnosti s ručením omezeným oprávněn dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady, pokud je její usnesení v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou nebo dobrými mravy. Podle ustálené judikatury musí mít oprávněná osoba po celou dobu rozhodovacího procesu aktivní věcnou legitimaci, tzn., že se musí nacházet v postavení, které ji opravňuje podat návrh na neplatnost

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1168/2005, dostupné z: www.nsoud.cz.

³⁷ Shodně také Petr ŠUK in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 372.

³⁸ Srov. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, DEVEROVÁ, Lenka. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2. s. 185.

usnesení valné hromady.³⁹ „*To neplatí, jestliže prokáže, že v době rozhodování trvá její právní zájem na vydání požadovaného rozhodnutí, protože může mít dopad na její poměry založené jejím vztahem ke společnosti.*“⁴⁰

Ustanovení § 191 odst. 1 ZOK odkazuje na užití ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku,⁴¹ tedy na ustanovení § 258 - § 261 NOZ, ale pouze tehdy, jedná-li se o neplatnost usnesení, které je v rozporu s právními předpisy nebo společenskou smlouvou. Neplatnost rozhodnutí podle těchto ustanovení nebude vyslovena, pokud porušení zákona nebo společenské smlouvy nemělo závažné právní následky a je-li v zájmu společnosti hodným právní ochrany neplatnost usnesení valné hromady nevyslovit, nebo v případě, kdy by bylo neplatností podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře.⁴²

Vyvstává otázka, zdali je možné ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku použít i v případě, že se oprávněná osoba dovolává neplatnosti usnesení valné hromady, které je v rozporu s dobrými mravy. Alexander J. Bělohlávek a Aleš Rozehnal se domnívají, že se shora zmíněná ustanovení občanského zákoníku použijí analogicky.⁴³ Nelze totiž obdobně použít ustanovení § 245 NOZ, podle kterého je usnesení členské schůze nebo jiného orgánu spolku přijaté v rozporu s dobrými mravy nicotné. Osobně souhlasím s názorem Alexandera J. Bělohlávka a Aleše Rozehnala o analogickém využití výše zmíněných ustanovení i pro případy, kdy se oprávněná osoba domáhá neplatnosti usnesení valné hromady, které je v rozporu s dobrými mravy.

Navrhovatel se může neplatnosti usnesení dovolat v prekluzivní tříměsíční lhůtě ode dne, kdy se o rozhodnutí dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku od přijetí

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 01.08.2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002, uveřejněné pod číslem 55/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Legislativní vyjádření zde přesně neodpovídá znění NOZ, kde se úprava vztahuje na neplatnost rozhodnutí jakéhokoliv orgánu spolku, nejenom na rozhodnutí členské schůze. Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 367.

⁴² Nejvyšší soud se již ve své rozhodovací praxi posouzením splnění těchto podmínek opakovaně zabýval. Např. In: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, uveřejněné pod číslem 30/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007, dostupné z www.nsoud.cz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 2068/2011, dostupné z www.nsoud.cz apod.

⁴³ Alexander J. BĚLOHLÁVEK a Aleš ROZEHNAL in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 829.

rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že jde o lhůtu hmotněprávní, musí být návrh na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady doručen k soudu nejpozději k poslednímu dni lhůty.⁴⁴

Novinkou zakotvenou v zákoně o obchodních korporacích je povinnost osoby, která se chce dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, podat proti předmětnému usnesení valné hromady protest. To neplatí, pokud navrhovatel nebyl na valné hromadě přítomen nebo v případě, že důvody pro neplatnost usnesení valné hromady nemohly být na valné hromadě zjištěny (§ 192 odst. 2 ZOK). Sám společník musí požádat o to, aby byl jeho protest v zápisu obsažen (§ 189 odst. 1 písm. f). Pokud společníkův protest nebude v zápisu obsažen, nemůže se tento společník neplatnosti dovolávat, ledaže by k jeho nezapsání došlo kvůli chybě zapisovatele nebo předsedy valné hromady. Zákonodárce tímto podle důvodové zprávy sleduje zásadu *vigilantibus iura* a „zároveň se zvyšuje bezpečnost vztahů, kdy bude vyšší jistota ohledně platnosti a neplatnosti valné hromady.“⁴⁵

Pokud učinil rozhodnutí v působnosti valné hromady jiný orgán společnosti, mohou se oprávněné osoby dovolávat neplatnosti tohoto rozhodnutí, přičemž se postupuje přiměřeně podle ustanovení upravujících postup pro domáhání se neplatnosti usnesení valné hromady.⁴⁶

V případě, že společnost porušila při svolání valné hromady nebo v průběhu valné hromady práva společníka závažným způsobem, vznikne společníkovi právo na přiměřené zadostiučinění.⁴⁷

Právo společníka a dalších oprávněných osob domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady je třeba vnímat jako pojistku, která je oprávněným osobám k dispozici v situacích, které byly výše popsány. Pozitivně je třeba vnímat nutnost vznesení protestu, protože v minulosti často docházelo k podávání bezdůvodných návrhů na

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. května 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000, uveřejněné pod číslem 23/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz. Pokud je návrh podán prostřednictvím telefaxu, je rozhodné, kdy soudu došel. „Na závěr, že žaloba podaná telefaxem došla soudu včas, nemá skutečnost, že se tak stalo po úředních hodinách soudu, žádného vlivu.“ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06.08.2003, sp. zn. 14 Cmo 291/2003, uveřejněné pod číslem 33/2004 in: *Soudní judikatura*. 2004, roč. 8, č. 2, s. 127 -129. ISSN 1211-8362.

⁴⁵ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 99.

⁴⁶ Ustanovení § 193 odst. 1 ZOK.

⁴⁷ Ustanovení § 193 odst. 2 ZOK.

prohlášení neplatnosti valné hromady, kvůli čemuž byli společníci vystavováni značné nejistotě ohledně platnosti usnesení valné hromady.

3.4. Kumulativní hlasování

Kumulativní hlasování je v českém korporátním právu novým institutem. V minulosti již byly snahy tento způsob hlasování do obchodního zákoníku prosadit, nikdy se jej ale nepodařilo schválit.⁴⁸

Inspirací pro tuto právní úpravu bylo právo anglické nebo právo některých amerických států.⁴⁹ Zákodárce kumulativní hlasování přijal v podobě existující například ve státě Delaware, kde je podmínkou pro využití kumulativního hlasování jeho zakotvení ve společenské smlouvě.⁵⁰ Naopak ve státě Kalifornie je kumulativní hlasování považováno za základní typ hlasování, ledaže by bylo jeho užití společenskou smlouvou výslovně vyloučeno.⁵¹

V České Republice je kumulativní hlasování upraveno v § 178 - § 180 ZOK. Pokud společenská smlouva kumulativní hlasování připouští, volí se jeho prostřednictvím členové orgánů společnosti. Zákon o obchodních korporacích v § 179 odst. 1 stanoví, že *„pro účely kumulativního hlasování se počet hlasů společníka zjistí tak, že počet hlasů, jimiž společník nakládá na valné hromadě, se znásobí počtem volených míst členů orgánu společnosti. Jestliže se volí jednatelé i členové dozorčí rady, byla-li zřízena, zjišťuje se pro účely kumulativního hlasování počet hlasů společníka pro každý orgán odděleně.“* V praxi to tedy znamená, že pokud bude voleno více jednatelů, resp. více členů dozorčí rady nebo jiného orgánu,⁵² bude mít kvalifikovaný společník v případě vhodné kumulace svých hlasů větší možnost prosadit na tato místa svého kandidáta.

V souladu s § 180 odst. 1 ZOK budou zvoleni ti kandidáti, kteří dosáhli nejvyššího počtu hlasů, přičemž musí být odevzdána alespoň nadpoloviční většina všech hlasů

⁴⁸ Na tuto skutečnost odkazuje např. Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 340.

⁴⁹ HAVEL, Bohumil a kol. op. cit. sub 3, s. 99.

⁵⁰ Ustanovení § 214 General Corporation Law. Dostupné z <http://delcode.delaware.gov/title8/c001/sc07/index.shtml>. [cit. 08.02.2014].

⁵¹ Ustanovení § 301.5 California Corporations Code. Dostupné z <http://codes.lp.findlaw.com/cacode/CORP/1/1/d1/3/s301.5>. [cit. 08.02.2014].

⁵² Bohumil Havel logicky dovozuje možnost využití kumulativního hlasování i v jiných fakultativně vytvořených orgánech in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 340.

společníků přítomných na valné hromadě zjištěná pro účely kumulativního hlasování. V zákoně není stanoveno, jakým způsobem a v jakém pořadí bude probíhat hlasování, toto by měla upravovat společenská smlouva. Ačkoliv se způsob nebo pořadí hlasování nemusí zdát na první pohled důležité, pravděpodobně bude hrát u kumulativního hlasování stěžejní roli. Pokud totiž při veřejném hlasování např. kvalifikovaný společník využije všechny své hlasy již pro prvního z kandidátů, budou si moci ostatní společníci spočítat, jakým způsobem mají své hlasy pro ostatní kandidáty rozdělit, aby kvalifikovaného společníka přehlasovali.⁵³ Stejně tak to bude platit i v opačném případě, tzn. pokud např. většinový společník rozdělí své hlasy pouze prvními dvěma kandidáty z např. pěti možných, budou se ostatní společníci v případě, že jeho kandidáty budou chtít vytlačit, snažit své hlasy kumulovat pro jiné kandidáty. Při hlasování může dle § 179 odst. 2 ZOK společník použít všechny své hlasy pro jednoho kandidáta, nebo je libovolně rozdělit mezi různé osoby. Společník není povinen využít všechny své hlasy. Zákon stanovuje, že se hlasuje samostatně o každém členovi orgánu.

Další z možností je také využití tajného hlasování prostřednictvím odevzdávání hlasovacích lístků.⁵⁴ Tato možnost se jeví jako nejspravedlivější forma hlasování, při které nebudou moci společníci tolik taktizovat, za předpokladu, že si mezi sebou nedomluví jisté strategie již před samotným hlasováním. Otázkou je, jak tajné hlasování zorganizovat, aby nemohlo dojít k falzifikaci výsledků, nebo aby nedocházelo například k spekulativnímu popírání výsledků z důvodu, že bude chtít společník zjistit, jak hlasovali ostatní společníci, aby poté vnesl návrh na nové hlasování, při kterém bude již takticky hlasovat jinak. Tajné hlasování by muselo svojí formou také odpovídat zákonným požadavkům § 180 odst. 3 ZOK, podle kterého musí být v zápisu z valné hromady uvedeno, kolika hlasy bylo hlasováno pro volbu nebo odvolání každé navrhované osoby a jmenný seznam těch, kteří tak hlasovali. Lze si tedy představit např. předem předtištěné formuláře obsahující jméno hlasujícího společníka a jména jednotlivých kandidátů, ke kterým bude společník dopisovat počet hlasů, které jim chce přidělit. Takovýto formulář by pak byl již předem opatřen parařou zapisovatele valné

⁵³ ČÁP, Zdeněk; JAHELKA, Petr; JOSKOVÁ, Lucie et al. *Zákon o obchodních korporacích: Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2013. 783 s. ISBN 978-80-7201-917-5. s. 230.

⁵⁴ Tamtéž.

hromady nebo jiným specifickým symbolem a hlasující společník by svůj hlasovací lístek opatřil podpisem, aby později nemohl namítat, že byl jeho hlas zfalšován.

V případě rovnosti hlasů se v souladu s ustanovením § 180 ZOK odst. 2 o těchto osobách hlasuje znovu a pokud by dosáhli oba kandidáti i v opakovaném hlasování shodného počtu hlasů, rozhodne los.

3.4.1. Úvaha nad pravděpodobností využívání kumulativního hlasování

Jak bylo již výše popsáno, elementární podmínkou pro využití kumulativního hlasování je jeho připuštění ve společenské smlouvě. Otázkou je, jaký zájem na zakotvení kumulativního hlasování ve společenské smlouvě budou mít většinoví společníci. S celkem velkou pravděpodobností se dá usoudit, že často žádný nebo velmi malý. Zavedení kumulativního hlasování se tak může stát jakýmsi vyjednávacím nástrojem v rukou investora, který bude ochotný společnosti poskytnout kapitál pouze za podmínky, že bude kumulativní hlasování společenskou smlouvou umožněno.⁵⁵ Jan Lasák ale upozorňuje, že se z kumulativního hlasování může stát „*bezpečný nástroj vlivu minoritních akcionářů na řízení akciové společnosti*“, protože je majoritní akcionář v důsledku síly svého hlasovacího potenciálu schopen prosadit takovou úpravu stanov, která dopady kumulativního hlasování vyruší.⁵⁶ S tímto tvrzením lze v případě akciových společností souhlasit. Kvalifikovaní společníci mají ovšem ve společnosti s ručením omezeným zásadně lepší postavení než minoritní akcionáři v akciové společnosti, protože by se změnou společenské smlouvy, která se týká práv a povinností všech společníků, museli vyslovit souhlas všichni společníci, tedy i menšinoví společníci. Domnívám se proto, že kumulativní hlasování bude v praxi více využíváno společností s ručením omezeným než akciovou společností.

3.4.2. Příklady kumulativního hlasování

K přiblížení fungování kumulativního hlasování uvádím níže dva fiktivní příklady.

3.4.2.1. Společnost s ručením omezeným se dvěma společníky

Fiktivní společnost Zahrada snů, s.r.o. má dva společníky, majoritního společníka pana Zahradníčka, který vlastní 70 % základního kapitálu a menšinového

⁵⁵ srov. LASÁK, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 2, s. 46 – 51. ISSN 1803-6554. s. 48.

⁵⁶ Tamtéž.

společníka, pana Vodu, který vlastní 30 % základního kapitálu. Základní kapitál společnosti Zahrada snů, s.r.o. je roven 100.000,- Kč. Společenská smlouva stanoví, že společníku náleží 1 hlas za každých 10.000,- Kč vkladu. Na valné hromadě mají být v souladu se společenskou smlouvou zvoleni tři jednatelé. Pan Zahradníček navrhnul tři kandidáty, pan Voda dva.

Ve společenské smlouvě je zakotveno kumulativní hlasování, a proto se hlasy společníků násobí třemi. Pan Zahradníček tedy bude hlasovat 21 hlasy, pan Voda 9 hlasy. Pokud by pan Zahradníček rozdělil své hlasy rovnoměrně mezi tři kandidáty, pan Voda by pravděpodobně hlasoval všemi svými hlasy pro jednoho kandidáta.⁵⁷ Kandidát pana Vody byl zvolen jednatelem, mezi kandidáty pana Zahradníčka se musí rozhodnout při opakovaném hlasování. Protože pan Voda již všechny své hlasy využil, nemůže se tohoto hlasování účastnit. Rozhodnutí, kteří dva ze tří kandidátů pana Zahradníčka se stanou jednatelem, zůstává tedy na panu Zahradníčkovi. Ten v příštím kole rozdělí všechny nebo většinu svých hlasů pouze mezi dva ze svých kandidátů.

Jiná možnost, ke které může v této společnosti dojít, ačkoliv příliš nezmění výsledky hlasování, je ta, že pan Zahradníček již v prvním kole rozdělí dvěma ze svých kandidátů po 8 a více hlasech.⁵⁸ Pan Voda má zájem o prosazení svého kandidáta, a proto opět hlasuje všemi hlasy pouze pro jednoho ze svých kandidátů.

Při využití kumulativního hlasování ve společnosti Zahrada snů, s.r.o. dojde, za předpokladu strategického využití hlasů společníky, ke zvolení dvou kandidátů pana Zahradníčka a jednoho kandidáta pana Vody.

3.4.2.2. Společnost s ručením omezeným se třemi společníky

Společník A, vlastní podíl ve výši 45 %, jeho vklad do společnosti činí 45.000,- Kč. Společník B vlastní podíl ve výši 35 %, jeho vklad činí 35.000,- Kč. Společník C vlastní 20% podíl ve společnosti, výše jeho vkladu se rovná 20.000,- Kč. Společníci budou volit dva jednatele, dozorčí radu společnost nemá.

⁵⁷ Pokud by hlasoval méně než 7 hlasy pro jednoho ze svých kandidátů, nebude jeho kandidát na pozici jednatele zvolen, protože kandidáti pana Zahradníčka dostali po 7 hlasech. Při této úvaze vycházím z předpokladu, že pan Voda nemá zájem o zvolení kandidátů navržených panem Zahradníčkem.

⁵⁸ Tedy pro každého ze dvou svých kandidátů 8, 9 nebo 10 hlasů. Více rozdělít nemůže, protože disponuje celkem 21 hlasy.

Společník A bude mít tedy k dispozici 90.000 hlasů (v souladu s § 169 odst. 2 ZOK má každý společník jeden hlas za každou 1 Kč vkladu), společník B disponuje 70.000 hlasů, společník C 40.000 hlasů. Kandidátů na jednatele společnosti je celkem pět. Každý ze společníků chce prosadit do pozice jednatele své kandidáty. Společník A navrhl kandidáty Aloise a Alfréda, společník B Bedřicha a Břetislava a společník C Cyrila. Pokud se bude hlasovat veřejně, jak je již výše zmíněno, velmi záleží na tom, pro kterého kandidáta se bude hlasovat nejdříve, resp. který společník bude své hlasy rozdělovat nejdříve. Pokud totiž bude hlasovat společník A nejdříve a své hlasy rozdělí pro své dva kandidáty Aloise a Alfréda rovnoměrně, budou to společníci B a C, kdo určí, kteří dva kandidáti se stanou jednatelem. Situací může nastat více. Společník B se může rozhodnout, že dá veškeré své hlasy jednomu ze svých kandidátů – Bedřichovi, aby měl jistotu, že se tento kandidát stane jednatelem. Bedřich tedy dostává 70.000 hlasů. Společník C už poté nemá příliš mnoho možností, aby hlasování výrazně ovlivnil. Jeho rozhodnutí bude spočívat v tom, kterému ze dvou kandidátů navržených společníkem A dá své hlasy. Společník B také může své hlasy rozdělit tak, že pro Bedřicha bude hlasovat 50.000 hlasy a pro Břetislava 20.000. Poté záleží na společníku C, jak své hlasy rozdělí. Pokud např. svými 40.000 hlasy podpoří Břetislava, budou jednatelem pan Bedřich s 50.000 hlasy a pan Břetislav s 60.000 hlasy.

3.4.3. Význam kumulativního hlasování pro menšinového společníka

Jak bylo již výše zmíněno, kumulativní hlasování je považováno za jeden z prvků ochrany menšinového společníka. Menšinovému společníku se totiž při vhodné kumulaci hlasů může podařit prosadit svého kandidáta na pozici jednatele. Tato skutečnost může zvýšit zájem potenciálního investora o účast ve společnosti, ve které má jinak rozhodující vliv většinový společník.⁵⁹ Ochrana je posílena ustanovením upraveným v § 179 odst. 3 ZOK, podle kterého takto zvolený jednatel, resp. člen orgánu může být odvolán pouze se souhlasem většiny společníků⁶⁰ nebo jejich právních nástupců, kteří hlasovali pro jeho zvolení. Toto neplatí pouze v případě, pokud tento člen orgánu závažně porušil své povinnosti.

⁵⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 339.

⁶⁰ V zákoně nesprávně uvedeno členů. Srov. HEJDA, Jan, BACHROŇOVÁ, Nina, DIVIŠOVÁ, Karina et al. op. cit. sub 11, s. 235.

Ačkoliv se již objevují i názory, že je zavedení kumulativního hlasování ve společnosti s ručením omezeným zbytečné,⁶¹ osobně jej považují za pozitivní prvek ochrany menšinových společníků, který může v praxi přitáhnout nové investory do společností.

3.5. Právo na informace

Každý společník společnosti s ručením omezeným je oprávněn požadovat po jednatele sdělení informací o společnosti, a to jak na valné hromadě, tak i mimo ni.⁶² Společník má právo nahlížet do jednotlivých dokladů společnosti a provádět jejich kontrolu.

Na nepříliš šťastnou formulaci zákonného ustanovení obsaženého v zákoně o obchodních korporacích upozorňuje Robert Pelikán, který namítá, že „*informace o společnosti*“ podle něj nejsou to stejné jako „*informace o záležitostech společnosti*“.⁶³ Osobně považují ustanovení § 196 ZOK, které zakotvuje povinnost jednatele informovat společníka „o věcech společnosti“, jestliže o to společník požádá, za dostatečný korektiv ustanovení § 155 ZOK. Vzhledem k tomu, že výše zmíněnému právu společníka odpovídá povinnost jednatele společníka na jeho žádost informovat o věcech společnosti, není možné vykládat tato ustanovení odděleně.

Informace, které jsou relevantní pro hlasování společníka na valné hromadě, je povinen jednatel společníkovi sdělit neprodleně, a to úplně a srozumitelně.⁶⁴ Ostatní informace by měl jednatel společníkovi poskytnout ve lhůtě upravené ve společenské smlouvě, pokud tato není upravena, tak ve lhůtě přiměřené. Jednatel nemusí informaci poskytnout, jestliže se jedná o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu

⁶¹ Tento názor zastává například Robert PELIKÁN in PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 3, s. 76 – 80. ISSN 1803-6554. s. 76.

⁶² Před rekodifikací nebylo úplně zřejmé, zda na základě ustanovení § 122 odst. 2 ObchZ mohou společníci informace získávat i mimo valnou hromadu. Právo společníka být informován i mimo valnou hromadu dovedl ve svém rozhodnutí například Vrchní soud v Praze, in Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.06.2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009 in: *Obchodněprávní revue*. 2010, roč. 2, č. 11, s. 333 - 338. ISSN 1803-6554. To bylo ovšem kvůli překážce možné litispence zrušeno usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 08.03.2012, sp. zn. 29 Cdo 703/2011, dostupné z <http://kraken.slv.cz/29Cdo703/2011>. Právo na informace je po rekodifikaci zakotveno v § 155 a § 156 ZOK a tomu odpovídající povinnost jednatelů informovat společníky o záležitostech společnosti v § 196 ZOK.

⁶³ PELIKÁN, Robert. op. cit. sub 61, s. 77. Slovní spojení „*informace o záležitostech společnosti*“ obsahovalo ustanovení § 122 odst. 2 ObchZ.

⁶⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 728.

nebo o informaci, která je veřejně přístupná. Ve sporných případech rozhodne o informační povinnosti jednatele soud. Návrh musí společník podat do 1 měsíce ode dne, ve kterém jednatel odmítl společníkovi informace poskytnout. Po uplynutí jednoměsíční lhůty soud k právu uplatněnému společníkem nepřihlíží (§ 156 ZOK).

Svého práva může společník využít buď osobně nebo v zastoupení. Pokud se nechá zastoupit, je jeho zástupce povinen společnosti předložit doklad, který osvědčuje, že je vázán stejnou mlčenlivostí o zjištěných skutečnostech, jako by byl sám společník.

Společenská smlouva může stanovit konkrétnější podmínky uplatnění práva na informace, například určit úřední hodiny jednatele společnosti. Tím ale nesmí být ztíženo uplatnění tohoto práva nebo zúžen zákonný rozsah informační povinnosti jednatelů.⁶⁵

Pro menšinového společníka je zakotvení práva na informace v zákoně zvlášť důležité. Většinový společník společnosti s ručením omezeným je často zároveň jejím statutárním orgánem, a proto má zpravidla více informací o činnosti společnosti a jednotlivých dokladech než menšinový společník.

3.6. Společnická žaloba

Společnická žaloba, jinak také nazývaná žaloba *ut singuli* nebo *actio pro socio*, se v českém obchodním právu poprvé objevila v roce 1996, kdy byla novelou, zákonem č. 142/1996 Sb., začleněna do obchodního zákoníku. Umožňovala společníkovi zastupovat zájmy společnosti v případech nečinnosti jednatele, a to zejména v situacích, kdy by jednatel měl uplatnit právo společnosti vůči své osobě nebo jinému členu statutárního orgánu, například pokud je jednatel v prodlení se splacením vkladu nebo v situacích, kdy nejednal s péčí řádného hospodáře a způsobil tak společnosti škodu.⁶⁶ Po rekonstrukci je společnická žaloba, kterou může vznést společník společnosti s ručením omezeným, upravena ustanoveními § 157 - § 160 ZOK.

Předmětem společnické žaloby je škoda, která vznikla společnosti. V jejím důsledku mohlo dojít i ke zmenšení obchodního podílu společníka. Žalobu podává společník za

⁶⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 297.

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš et al. op. cit. sub. 8, s. 456.

společnost, přičemž vystupuje jako zákonný zástupce společnosti.⁶⁷⁶⁸ Aktivní legitimace společníka vyplývá z jeho postavení ve společnosti jakožto nositele takzvaného reziduálního nároku (*residual claim*).⁶⁹ Společnická žaloba je od tohoto nároku odvozena, proto je také jinak nazývána žalobou derivativní.⁷⁰ V žalobním návrhu musí společník vylicít všechny rozhodné skutečnosti. Důkazní břemeno o tom, že se protiprávního jednání nedopustila, nese povinná osoba, ledaže by soud rozhodl o tom, že to po ní nelze spravedlivě požadovat.⁷¹

Cílem společnické žaloby je obnovení předchozí hodnoty společnosti, čímž by logicky mělo dojít i k obnovení původní hodnoty obchodního podílu společníka, pokud byl tento poškozen.⁷² V praxi může nastat situace, kdy společníkovi vznikla v důsledku jednání statutárního orgánu škoda, která nemůže být náhradou škody poskytnutou společností v důsledku úspěšného uplatnění společnické žaloby společníkem vyrovnána.⁷³ Pro tyto případy může společník využít úpravu náhrady reflexní škody podle § 213 NOZ, která je blíže rozebrána v podkapitole 3.6.

Společnická žaloba by měla být až krajním řešením sporů ve společnosti. Pro vymáhání nároků spojených s ochranou společnosti před majetkovými ztrátami je možné v první fázi využít úpravy § 53 ZOK, která zakotvuje nejprve obecnou povinnost každé osoby k vydání prospěchu, který tato osoba získala neoprávněně v důsledku porušení péče řádného hospodáře. Pokud není vydání získaného prospěchu možné, je

⁶⁷ Ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád „dále jen o.s.ř.“. Ve znění účinném do 31.12.2013 odkazovala poznámka pod čarou na užití tohoto ustanovení pro případy společnické žaloby. Znění o.s.ř. účinné od 01.01.2014 už poznámky pod čarou k ustanovení § 21 odst. 2 neobsahuje. Obě znění dostupná in Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23.01.2014]. Dostupné z: www.beck-online.cz. Jelikož se znění ustanovení § 21 odst. 2 OSŘ kromě vypuštění poznámky pod čarou nezměnilo, je zřejmé, že se ustanovení i nadále vztahuje také na případ společnické žaloby.

⁶⁸ Srov. PACCES, Alessio M. *Rethinking Corporate Governance: The law and economics of control powers*. 1st pub. London: Routledge, 2012, 470 p. ISBN 978-0-415-56519-6. p. 277.

⁶⁹ Rozdělení nároků na fixní nároky (fixed claims) a reziduální nároky (residual claims) je podrobněji vysvětleno in RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1 vydání. Praha: ASPI: Wolters Kluwer, 2008. s. 471. ISBN 978-80-7357-329-4. s. 70.

⁷⁰ Koncepte společnické žaloby je nyní vytvořena na principu propojení class action a derivative action. HAVEL, Bohumil et. al. op. cit. sub 3, s. 90. Blíže ke koncepci derivative action a class action např. CAHN, Andreas, DONALD, David C. *Comparative company law: text and cases on the laws governing corporations in Germany, the UK and the USA*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, 927 p. ISBN 978-0-521-76873-3. p. 602 – 617.

⁷¹ Ustanovení § 4 odst. 1 ZOK.

⁷² HAVEL, Bohumil. Postřehy k odvozené (reflexní) škodě na podílu v korporaci ve světle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 7-8, s. 207-209. ISSN 1803-6554. s. 207.

⁷³ Tamtéž.

třeba jej nahradit v penězích. V souladu s § 53 odst. 3 ZOK je možné vypořádání újmy prostřednictvím uzavření smlouvy mezi obchodní korporací a osobou, která porušila péči řádného hospodáře a způsobila tím společnosti újmu. Tato smlouva musí být schválena valnou hromadou, a to dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.

Ohledně obsahu smlouvy nepadají mezi právními odborníky shoda. Podle zákona o obchodních korporacích se nepřihlíží k takovým právním jednáním společnosti, která omezují odpovědnost člena jejích orgánů.⁷⁴ Vlastimil Pihera se domnívá, že toto ustanovení vylučuje omezení odpovědnosti pouze *ex ante*.⁷⁵ Podle Josefa Bejčka by měla být absolutně neplatná i smlouva o vyloučení nebo omezení odpovědnosti uzavřená mezi statutárním orgánem a společností *ex post*.⁷⁶ Shodný názor zastává i Bohumil Havel, který mimo jiné poukazuje na skutečnost, že synonymem slova „vypořádat“ jsou slova, resp. slovní spojení „majetkově urovnat, vyrovnat“, nelze tedy podle něj hovořit o prominutí povinnosti škodu ekvivalentně nahradit.⁷⁷ Naopak podle názoru Vlastimila Pihery může společnost *ex post* schválit zánik povinnosti škůdce k náhradě újmy, respektive se může zcela vzdát práva na náhradu újmy.⁷⁸ Svůj postoj zakládá na tvrzení, že „*důsledkem odpovědnosti je vznik povinnosti k náhradě škody a jí odpovídající pohledávky poškozeného na náhradu škody. Vznikem této pohledávky se účinky odpovědnosti vyčerpávají, přičemž rozhodne-li se následně věřitel této pohledávky, resp. práva na náhradu relevantní škody, vzdát, nebo pokud dojde k narovnání, dochází pouze ke změnám závazku ex delicto, nikoli k omezení odpovědnosti škůdce.*“⁷⁹ K výkladu Vlastimíra Pihery se přiklání i Andrea Hámorská, podle které může být částka, kterou je škůdce povinen společnosti z titulu náhrady škody uhradit, ve vypořádací smlouvě uzavřené dle § 53 odst. 3 ZOK přinejmenším

⁷⁴ Ustanovení § 53 odst. 2 ZOK. Před rekonstrukcí upraveno v § 194 odst. 5. ObchZ.

⁷⁵ PIHERA, Vlastimil. Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 5, s. 142 – 148. ISSN 1803-6554. s. 146.

⁷⁶ BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 17, s. 613 – 624. ISSN 1210-6410. s. 617.

⁷⁷ HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 1, s. 13 – 16. ISSN 1803-6554. s. 15. Srov. HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 6, s. 171 - 175. ISSN 1803-6554. s. 173.

⁷⁸ PIHERA, Vlastimil. 2012. op. cit. sub 75, s. 146. Srov. PIHERA, Vlastimil. Znovu k absolutoriu. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 3, s. 75 – 77. ISSN 1803-6554. s. 75 – 77.

⁷⁹ PIHERA, Vlastimil. 2012. op. cit. sub 75, s. 146.

snížena.⁸⁰ Osobně se přikláním k názoru, že je vypořádací smlouvou možné snížit částku, kterou musí škůdce jako náhradu škody společnosti nahradit. Nemyslím si ovšem, že by se společnost mohla svého práva na náhradu škody zcela vzdát. Taková smlouva by podle mě byla v rozporu s dobrými mravy a soud by ji měl prohlásit za neplatnou. Ostatně je důvodné se domnívat, že zákonodárce zakotvil pravomoc soudu prohlásit vypořádací smlouvu za neplatnou právě kvůli oprávnění společnosti stanovit rozsah náhrady škody.

V případech, kdy vypořádací smlouva nebyla schválena nebo není plněna, může společník podat společnickou žalobu. Pokud ve společnosti s ručením omezeným byla zřízena dozorčí rada, je společník před podáním žaloby povinen ji o svém záměru písemně informovat (§ 158 ZOK). Teprve při nečinnosti dozorčí rady může společník právo za společnost uplatnit sám.⁸¹ Podle Jana Lasáka by však bylo vhodné, aby se žalující společník musel nejprve obrátit s žádostí o sjednání nápravy na jednatele společnosti, zejména tehdy, pokud je jednatelů více.⁸²

Ačkoliv § 157 odst. 1 ZOK umožňuje podání této žaloby pouze proti jednateři, z § 157 odst. 3 ZOK vyplývá, že ji lze použít i proti jiným osobám, a to vůči členovi dozorčí rady nebo vlivné osobě v případě, že způsobili společnosti újmu, vůči společníkovi, který je v prodlení s plněním vkladové povinnosti nebo vůči společníkovi, pokud se jedná o uplatnění práva společnosti na vyloučení společníka ze společnosti soudem z důvodu neplnění vkladové povinnosti. Vznést žalobu vůči jednateři, vlivné osobě nebo členovi dozorčí rady je možné i v případech, kdy tato osoba již danou pozici nezastává. Vlivnou osobou je každá osoba, která může přímo nebo nepřímo ovlivnit chod společnosti, a to například management společnosti, který má vliv na chod společnosti, ačkoliv jednotliví manažeři v mnohých případech nejsou členy orgánů.⁸³

Zahrnutím možnosti využití společnické žaloby i proti jiným osobám než vůči jednateři došlo k značnému rozšíření případného uplatnění *actio pro socio*.

⁸⁰ HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4. č. 9, s. 250 – 256. ISSN. 1803-6554. s. 253.

⁸¹ Zákon v § 159 ZOK stanoví, že dozorčí rada může uplatnit toto právo bez zbytečného odkladu po doručení informace od společníka.

⁸² LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*. 2010, roč.2, č. 3, s. 74 – 81. ISSN 1803-6554. s. 76.

⁸³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 739.

Společnickou žalobu využijí pravděpodobně spíše menšinoví společníci. Většinový společník disponuje jinými prostředky, kterými může v případě potřeby jednatele usměrnit, což úzce souvisí s tím, že to zpravidla byly hlasy většinového společníka, které zvolení dotčeného jednatele do funkce zapříčinily.⁸⁴ Je ovšem třeba zdůraznit, že účelem společnické žaloby je ochrana zájmů společnosti, ne ochrana zájmů jednotlivého společníka, jehož názor na záležitosti společnosti se může v řadě případů zásadně odlišovat od názoru statutárního orgánu.⁸⁵

Zákon o obchodních korporacích nedává společnosti s ručením omezeným k dispozici žádné nástroje, prostřednictvím kterých by společnost mohla zabránit zcela nedůvodnému podání společnické žaloby společníkem. Na jednu stranu je možné tuto absenci opatření kvitovat s ohledem na to, že pokud by takové opatření existovalo, mohlo by být pro některé společníky vzhledem k výši jejich obchodního podílu těžko překonatelnou překážkou. Na stranu druhou je třeba s ohledem na ekonomické dopady žaloby chránit společnost před podáváním nedůvodných, šikanózních žalob. Jan Lasák by v tomto případě navrhol přijetí mechanismu, na základě kterého by před podáním žaloby o její oprávněnosti rozhodovali všichni společníci vyjma těch, proti kterým by společnická žaloba směřovala (např. pokud je společník zároveň jednatelem, resp. vlivnou osobou, či společníkem v prodlení se splněním vkladové povinnosti, ...) nebo kteří jednají ve shodě s touto osobou.⁸⁶ Osobně se k potřebě zakotvení podobného ustanovení přikláním.

Zdá se, že v praxi zatím není společnická žaloba příliš hojně využívána, ačkoliv k určitým excesům ze strany jednatele, resp. dalších osob zmíněných v ustanovení § 157 odst. 3 ZOK, jistě dochází.⁸⁷

Jedním z důvodů může být fakt, že společník, který by měl v zájmu společnosti společnickou žalobu uplatnit, nemá příliš velký podíl ve společnosti, s čímž souvisí jeho nezájem investovat svůj čas do získávání informací, resp. kontroly jednání jednatelů,

⁸⁴ LASÁK, Jan. 2010. op. cit. sub 82, s. 76.

⁸⁵ MATTHEWS, Mary Elizabeth. Derivative Suits and the Similarly Situated Shareholder Requirement. *DePaul Business Law Journal*. 1995 – 1996, č. 8, s. 1 – 40. ISSN: 1542-2763. s. 4. Dostupné z (<http://heinonline.org>)

⁸⁶ LASÁK, Jan. 2010. op. cit. sub 82, s. 78.

⁸⁷ Tento názor zastává např. Jan LASÁK in LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3, s. 77 – 80. ISSN 1803-6554. s. 77.

nachází se ve stavu racionální apatie.⁸⁸ Případný úspěch ve věci nemusí ani odpovídat času a nákladům na právní zastoupení, které by musel takový společník při přípravě žaloby vynaložit. Jako poměrně nereálná se jeví možnost, že společník prosadí hrazení těchto nákladů z rozpočtu společnosti.

Problematickou otázkou bylo také placení soudního poplatku. Při podání žaloby je společník zástupcem společnosti, a proto je to společnost, komu je soudní poplatek vyměřen. Ten může být v případě velkých ztrát společnosti spojených s hospodařením jednatele poměrně vysoký a jeho prosazení přes nesouhlas většinových společníků velmi problematické. Pokud by tento soudní poplatek nebyl zaplacen, bylo by řízení zastaveno. Problémem hrazení soudního poplatku se zabýval v roce 2003 Nejvyšší soud České republiky, který dovodil, že „v případě, že společník společnosti s ručením omezeným využije práva založeného § 131a ObchZ a podá jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednateři, je povinností společnosti soudní poplatek ohledně této žaloby zaplatit. Jestliže jej zaplatí sám společník, žalující jménem společnosti, jedná se o bezdůvodné obohacení společnosti.“⁸⁹ Otázka soudního poplatku byla tedy tímto judikátem vyřešena, ačkoliv se domnívám, že v praxi může snadno dojít k situaci, ve které i přes toto rozhodnutí společnost nebude chtít soudní poplatek zaplatit. Společník podávající žalobu totiž ani za těchto okolností nebude mít v rukou dostatek donucujících nástrojů, a protože není v jeho zájmu, aby bylo řízení zastaveno, dá se předpokládat, že v mnoha případech bude nadále soudní poplatek hradit sám a tento poplatek potom zpětně na společnosti vymáhat jako bezdůvodné obohacení.⁹⁰

V případě úspěchu ve věci je jednatel povinen nést náklady spojené s uplatněním žaloby. Spornou se jeví otázka hrazení nákladů při neúspěchu ve věci. Jelikož je společnická žaloba podávána jménem společnosti, logicky se nabízí možnost, že bude společnost povinna náklady soudního řízení uhradit. V takovémto případě ale může, dle mého názoru, naopak snadno dojít k situaci zmíněné výše, a to, společník podá žalobu nedůvodně, šikanózně, protože náklady na její uplatnění nepůjdou k jeho tíži, přičemž

⁸⁸ Srov. např. CAHN, Andreas, DONALD, David C. op. cit. sub 70, s. 474. BEBCHUK, Lucian Arye. *Corporate Law and Economic Analysis*. New York: Cambridge University Press, 2005. 336 p. ISBN 0-521-36054-4. s. 210.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.03.2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002, dostupný z www.nsoud.cz.

⁹⁰ Srov. LASÁK, 2011. op. cit. sub 87, s. 79.

ztráta, kterou společnost zaplacením soudních nákladů utrpí, se nijak výrazně neprojeví na jeho podílu.⁹¹

Z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích vyplývá, že vyjma případů, kdy bylo podání žaloby zjevně neopodstatněné, nese náklady spojené s jejím uplatněním společnost, přičemž o opodstatněnosti podání žaloby by měl v konkrétních případech rozhodnout soud, stejně jako o tom, kdo je povinen hradit náklady řízení.⁹² Při stávající úpravě je tedy případná povinnost hrazení nákladů jediným sankčním mechanismem, který by měl společníka od podání neopodstatněné žaloby odradit.

3.6.1. Význam společnické žaloby

Existence společnické žaloby podle mého názoru přináší společnosti hned dva pozitivní efekty. Prvním z nich je vědomí statutárního orgánu a dalších osob, proti kterým může být společnická žaloba vznesena, že existuje nástroj, díky němuž mohou být tyto osoby potrestány za závadné jednání, v jehož důsledku vznikla společnosti újma. Druhým efektem je vyvolání zájmu společníků o sledování dění ve společnosti a větší kontrola statutárních orgánů při jejich činnosti. V tomto případě však vždy záleží na tom, jestli společníci svůj zájem o dění ve společnosti projeví, nebo zdali budou nečinní.

Přílišná kontrola statutárních orgánů společníky, respektive hrozící sankce za každé „nepovedené“ rozhodnutí, v jehož důsledku vznikla společnosti újma, je zároveň negativním efektem společnické žaloby.

3.7. Reflexní škoda

Zajímavým a rozhodně ne bezkonfliktním ustanovením je nová úprava tzv. reflexní neboli odvozené škody. Před účinností nového občanského zákoníku byla otázka náhrady reflexní škody řešena pouze judikaturou, přičemž Nejvyšší soud existenci samostatného nároku na odvozenou škodu nepřipouštěl.⁹³ Ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud namítá, že „nárok společnosti na náhradu škody lze prosadit prostřednictvím žaloby o náhradu škody, již je jménem společnosti proti jednateli oprávněn podat každý společník (§ 131a odst. 1 obch. zák.). Protože náhradou škody způsobené společnosti je

⁹¹ Srov. LASÁK, Jan. 2010. op. cit. sub 82, s. 76 - 77.

⁹² HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 90.

⁹³ HAVEL, Bohumil. 2012. op. cit. sub 72, s. 207.

odstraněna i újma vzniklá v důsledku tohoto jednání společníkům na jejich podílech, není potřeba, aby byl – vedle žaloby společnosti – konstruován další samostatný nárok společníka na náhradu této újmy. Lze tedy uzavřít, že společníci nemají proti jednateli společnosti nárok na náhradu újmy vzniklé na jejich podílech v důsledku škody na majetku společnosti způsobené jeho jednáním, neboť odstranění této újmy se mohou domoci tím, že jménem společnosti uplatní (její) nárok na náhradu škody.“⁹⁴

Po rekodifikaci soukromého práva je reflexní škoda upravena v § 213 NOZ. V novém občanském zákoníku je zakotvena z důvodu, že může být využita například i členy spolku, pokud z členství v něm vyplývají majetkové výhody, které spolek napříště kvůli způsobené škodě nebude moci poskytnout.⁹⁵ Zákonná úprava se vztahuje na případy, ve kterých člen korporace nebo člen jejího orgánu poškodil korporaci způsobem zakládajícím povinnost závadně jednajícího člena k náhradě škody, přičemž tímto jednáním musel být na hodnotě své účasti poškozen i jiný člen korporace. Pokud nárok na náhradu škody uplatňuje jen tento člen, může soud i bez dalšího návrhu uložit škůdci, aby nahradil způsobenou škodu pouze korporaci, a to „*pokud to odůvodňují okolnosti případu, zejména pokud je dostatečně zřejmé, že se takovým opatřením vyrovná i škoda na znehodnocené účasti.*“ (§ 213 NOZ). Po prvním přečtení znění dotčeného ustanovení vyvstane člověku otázka, jestli má toto ustanovení vůbec smysl. Není to vlastně taková špatně formulovaná obdoba *actio pro socio*?

Ačkoliv to tak na první pohled nevypadá, dává společníkovi úprava reflexní škody oproti společnické žalobě přímou možnost domáhat se škody vůči jinému společníkovi nebo členu orgánu společnosti, kvůli jehož závadnému chování škoda společníkovi vznikla. K náhradě, která není poskytnuta pouze společnosti, ale přímo i poškozenému společníkovi, dochází v situaci, kdy by se náhradou škody poskytnuté pouze společnosti nevyrovnala škoda společníka na jeho znehodnocené účasti. Zásadně nesouhlasím s tvrzením Bohumila Havla, který se domnívá, že zákon neumožňuje soudům, aby přiznaly škodu částečně společnosti a částečně společníkovi.⁹⁶ Jsem toho názoru, že

⁹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008 In: *Obchodněprávní revue*. 2009. roč. 1, č. 11, s. 322 – 326. ISSN 1803-6554. Dostupné z www.nsoud.cz. Na rozhodnutí odkazuje i Bohumil HAVEL in HAVEL, Bohumil. 2012. op. cit. sub 72, s. 207.

⁹⁵ ELIÁŠ, Karel et al. op. cit. sub 16, s. 142.

⁹⁶ Bohumil Havel zastává názor, že by případné rozdělení náhrady škody mezi společnost a mezi společníka naráželo na dikci zákona. In HAVEL, Bohumil. 2012. op. cit. sub 72, s. 209.

potom by zákonné ustanovení nedávalo smysl. První část věty § 213 NOZ totiž zní: „*Poškodí-li korporaci její člen nebo člen jejího orgánu způsobem, který zakládá jeho povinnost k náhradě a kterým byl poškozen i jiný člen korporace na hodnotě své účasti,...*“, z čehož podle mého názoru jasně vyplývá, že došlo nejenom k poškození korporace, ale kumulativně i k poškození jiného člena společnosti. Jak již bylo výše zmíněno, cílem zákonného ustanovení bylo umožnit členovi korporace domáhat se po jiném členovi korporace nebo členovi jejího orgánu, který svým protiprávním chováním způsobil společnosti škodu, náhrady škody, která není uspokojena náhradou škody, kterou je povinen uhradit závadně jednající člen korporaci.

Pokud by bylo dovozeno, že soud nemůže přiznat náhradu škody z části korporaci a částečně jejímu členovi, nemohl by člen korporace při využití tohoto institutu fakticky nikdy dosáhnout náhrady jiné škody způsobené závadným jednáním člena korporace nebo člena jejího orgánu, protože škoda uplatňovaná pomocí § 213 NOZ se musí vždy dotýkat i korporace.⁹⁷ Pokud by se jednalo o jinou škodu způsobenou jednou fyzickou osobou druhé fyzické osobě, která by s korporací nesouvisela, byť by třeba obě fyzické osoby byly shodou okolností členy stejné korporace, nelze se domáhat náhrady škody prostřednictvím § 213 NOZ, ale musí být využita úprava § 2894 a násl. NOZ.

Proto tedy není podle mého názoru možné a logicky správné, aby mohlo dojít pouze k sanaci společníka. Domnívám se, že lze dovodit pouze dvě možná řešení, a to buď sanaci škody jen vůči společnosti, pokud je tím dostatečně pokryta i škoda společníka, nebo nahrazení škody i korporaci i společníkovi.

Obecně je také možné dovodit, že se úprava reflexní škody vztahuje na širší okruh osob, které mohou potenciálně poškodit korporaci nebo i jiného jejího člena, než úprava společnické žaloby. Jak již bylo výše popsáno, společnickou žalobu je možné uplatnit vůči jednatelem, členovi dozorčí rady, proti vlivné osobě a také proti společníkovi, ale proti posledně jmenovanému pouze za dvou specifických situací, a to buď pokud se společník domáhá za společnost, aby společník, který je v prodlení s plněním vkladové povinnosti, tuto svou vkladovou povinnost splnil, nebo pokud chce jiný společník uplatnit právo společnosti na vyloučení tohoto společníka z důvodu neplnění jeho

⁹⁷ Podle Bohumila Havla by naopak zákonné pravidlo, že škoda může být nahrazena jen korporaci nedávalo smysl, pokud by zákonem bylo umožněno, aby byla škoda nahrazena „*také korporaci*“. In HAVEL, Bohumil. 2012. op. cit. sub 72, s. 209.

vkladové povinnosti (§ 157 ZOK). Oproti tomu se společník může domáhat náhrady reflexní škody proti každému členu korporace nebo každému členu orgánu korporace, pokud tento člen poškodí korporaci způsobem, který „zakládá jeho povinnost k náhradě škody a kterým byl poškozen i jiný člen na hodnotě své účasti“ (§ 213 NOZ). Zjednodušeně řešeno lze náhradu škody za určitých zákonem předvídaných okolností uplatnit vůči každé osobě, která je jakýmkoliv způsobem v korporaci zainteresována. Zákon nedefinuje ani to, co je poškozujícím jednáním. Jedná se tedy o jakékoliv jednání, které je způsobilé společnost poškodit.

3.7.1. Využitelnost náhrady reflexní škody

Zákonná úprava ponechává ohledně náhrady odvozené újmy soudům širokou diskreční pravomoc. Úkolem soudu bude posoudit, zdali a do jaké míry zakládá jednání konkrétního člena korporace nebo člena jejího orgánu povinnost k náhradě škody. Je otázkou, jak budou soudy jednotlivé případy posuzovat, jestli budou škůdci ukládat povinnost k náhradě škody pouze vůči společnosti, nebo zdali bude závažně jednající člen povinen i k náhradě odvozené škody vůči jednotlivému společníkovi.

Společníkovi je dán do rukou další nástroj, pomocí něhož může požadovat sanaci újmy, která mu vznikla závažným chováním člena korporace nebo jejího orgánu. Z pohledu kvalifikovaného společníka je tato možnost zcela jednoznačnou výhodou. Společník, který bude chtít žalobu u soudu uplatnit, bude sice oproti společnické žalobě muset uhradit soudní poplatek a náklady na právní zastoupení na vlastní náklady, tuto náhradu nákladů mu ale v případě úspěchu ve věci bude škůdce povinen uhradit. Zpravidla tak nebude docházet k průtahům, ke kterým dochází u společnické žaloby kvůli neochotě společnosti uhradit soudní poplatek.

I z pohledu společnosti se dá říci, že je pro ni úprava reflexní škody výhodná. Společnost totiž tehdy, pokud se sama také nedomáhá náhrady škody, neponese žádné náklady spojené s uplatněním žaloby. Naopak může společnost náhradu škody získat i bez toho, aniž by se jí sama po škůdci domáhala.

Na druhou stranu se domnívám, že úprava reflexní škody může mít negativní vliv na chod společnosti. Statutární orgán bude totiž kvůli obavám z možných žalob o náhradu reflexní škody mnohem opatrnější při svém rozhodování a může nastat situace, ve které

jeho členové nebudou ochotni přijmout některá riskantnější rozhodnutí. Jak správně poznamenal Bohumil Havel: „dikce § 213 NOZ totiž nedává vždy možnost aplikovat pravidlo podnikatelského úsudku, jak ho zná § 51 ZOK, tedy se škůdce vystavuje při svém jednání odpovědnosti za výsledek, což ho může ex ante omezovat v rozumném podnikatelském rozhodování.“⁹⁸

Dalším rizikem, které s sebou zakotvení reflexní škody přináší, je možné snížení ochoty společníka sledovat chod společnosti jako celku.⁹⁹ Za běžných okolností by přitom měl každý společník činnost společnosti sledovat, podílet se na ní a ovlivňovat ji, a to nejenom svým hlasováním na valné hromadě, volbou jednotlivých orgánů společnosti, ale například také možností domáhat se neplatnosti hlasu společníka, který zneužil své hlasovací právo k újmě celku.¹⁰⁰

Je možné uzavřít, že úprava reflexní náhrady škody ve znění zakotveném v novém občanském zákoníku přinesla spoustu otazníků. Odpovědi budou závislé na tom, jak se k reflexní škodě postaví nejenom jednotliví společníci a společnosti, ale zejména soudy.

3.8. Podnikatelská seskupení

V zákoně o obchodních korporacích je zakotvena nová koncepce podnikatelského seskupení, která byla přijata v reakci na doporučení Winterovy zprávy a na předchozí doporučení odborného týmu „*Forum Europaeum Konzernrecht*“.¹⁰¹ Pravidla pro fungování podnikatelských seskupení jsou upravena v obecné části zákona o obchodních korporacích, protože součástí podnikatelského seskupení může být jakákoliv korporace. U jednotlivých obchodních společností nejsou podnikatelská seskupení nebo koncern upravena také z důvodu, že nemají vliv na strukturu korporace, nýbrž na pravidla vnitřní správy a odpovědnosti.¹⁰²

Zákon rozlišuje tři druhy podnikatelských seskupení, a to ovlivnění (§ 71 ZOK), ovládání (§ 74 ZOK) a koncern (§ 79 ZOK). Funkčně se ovšem hovoří o struktuře dvoustupňové – ovlivnění a koncernu – přičemž ovládání i koncern jsou vždy zároveň

⁹⁸ HAVEL, Bohumil. 2012. op. cit. sub 72, s. 209.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Ustanovení § 212 odst. 2 NOZ je blíže rozebráno v podkapitole č. 3.2.

¹⁰¹ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 62.

¹⁰² Tamtéž.

i ovlivněním.¹⁰³ Zákodárce považuje podnikatelská seskupení za legitimní nástroj podnikatelské struktury, jehož účelem je dosáhnout skrze propojení jednotlivých podnikatelských subjektů snížení nákladů skupiny jako celku a lepší koordinace jejího podnikání.¹⁰⁴

3.8.1. Náhrada újmy vlivnou osobou

Ustanovení § 71 ZOK zavazuje každého, kdo svým vlivem v obchodní korporaci rozhodujícím významným způsobem ovlivnil chování obchodní korporace k její újmě, aby takto vzniklou újmu nahradil. Osoba ovlivňující svým vlivem chování společnosti je označována jako „vlivná osoba“, takto ovlivněnou korporaci nazýváme „ovlivněnou osobou“. Pojem „vlivná osoba“ je nutno vykládat jako pojem širší než „ovládající osoba“.¹⁰⁵

Vzhledem k tomu, že zákon nepožaduje, aby se jednalo o vliv trvalý, může se jednat o ovlivnění krátkodobé nebo třeba i jednorázové, pokud je způsobilé ovlivnit chování společnosti rozhodujícím významným způsobem k její újmě. Nárok na náhradu újmy podle § 71 odst. 1 ZOK nemůže společnost uplatnit vůči škůdci, který způsobil společnosti újmu přímo svým jednáním.¹⁰⁶ Takto způsobenou újmu by společnost musela po škůdci vymáhat prostřednictvím obecných ustanovení o náhradě škody obsažených v novém občanském zákoníku.

Vlivná osoba má způsobenou újmu nahradit uvedením do předchozího stavu, přičemž v případech, kdy toto není dobře možné nebo o to poškozený požádá, je třeba škodu uhradit v penězích (§ 2951 NOZ). Pokud se bude chtít vlivná osoba svojí povinnosti k náhradě újmy zprostit, bude na ní, aby prokázala svůj v dobré víře míněný rozumný předpoklad, že jednala informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby (§ 71 odst. 1 ZOK).

Úkolem soudu bude v každém jednotlivém případě posoudit, zda došlo k újmě právě v důsledku ovlivnění chování korporace vlivnou osobou, a také zdali byla dosažena intenzita rozhodujícího významného ovlivnění chování obchodní korporace. Je celkem

¹⁰³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 167.

¹⁰⁴ Srov. HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 63.

¹⁰⁵ Ovládající osobou je dle § 74 odst. 1 ZOK osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. Ovládání upravené je možné považovat za kvalifikovanou formu ovlivnění.

¹⁰⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 169.

pravděpodobné, že vliv běžného, natož menšinového společníka zákonem požadované intenzity dosahovat nebude.¹⁰⁷ V určité situaci mohou na ovlivněnou osobu působit i dvě vlivné osoby. Pokud se prokáže příčinná souvislost mezi vlivem každé z těchto osob na jednání ovlivněné osoby a újmou, která díky němu společnosti vznikla, budou vlivné osoby povinny nahradit újmu ovlivněné osobě společně a nerozdílně (§ 78 odst. 1 věta druhá ZOK).¹⁰⁸

Ustanovení § 71 odst. 1 ZOK není možné vztáhnout ani na členy orgánu ovlivněné osoby, ani na jejího prokuristu. Bohumil Havel poukazuje na možný rozpor mezi úmyslem zákonodárce a možným výkladem ustanovení § 71 odst. 5 ZOK, podle kterého by se ustanovení § 71 odst. 1 ZOK nemohlo použít ani na společníky ovlivněné osoby, protože ti jsou členy orgánu společnosti – valné hromady.¹⁰⁹ Jednatelům společnosti s ručením omezeným náleží obchodní vedení společnosti, s čímž je logicky spojený rozhodující vliv na chování obchodní korporace. Zákon o obchodních korporacích ale obsahuje jiné instituty, jejichž prostřednictvím je možné domáhat se újmy způsobené orgány společnosti, tedy nejen jednatelem, ale i dozorčí radou. Pokud bychom chtěli aplikovat úpravu náhrady újmy vzniklé v důsledku ovlivnění i na jednatele nebo členy dozorčí rady, domnívám se, že by to odporovalo záměrům zákonodárce. Ten totiž předmětnou úpravou zamýšlel ochránit společnost před jinými zpravidla vnějšími původci ovlivnění, jehož následkem vznikla společnosti újma. Aby bylo možno vztáhnout ochranné ustanovení § 71 ZOK na co nejširší počet případů, vyjmenoval zákonodárce pouze osoby, na které se ustanovení nevztahuje a deklaroval, že vliv může být vykonávaný také prostřednictvím jiné osoby nebo jiných osob (§ 71 odst. 4 ZOK). Pokud bude vlivnou osobou zahraniční subjekt, bude se vztah, respektive práva a povinnosti z tohoto vztahu vyplývající, řídit právem státu, které je rozhodným právem pro ovlivněnou osobu.¹¹⁰

Vlivná osoba musí v souladu se zákonem uhradit způsobenou újmu nejpozději do konce účetního období, ve kterém újma vznikla, ledaže by byla dohodnuta jiná

¹⁰⁷ ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 11-12, s. 324 – 329. ISSN 1803-6554, s. 327.

¹⁰⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 170.

¹⁰⁹ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 174 – 175.

¹¹⁰ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 167.

přiměřená lhůta. Pokud svoji povinnost vlivná osoba ve stanoveném termínu nesplní, je povinna nahradit i újmu společníkům ovlivněné osoby, která jim v této souvislosti vznikla (§ 71 odst. 2 ZOK). Bohumil Havel se domnívá, že se slova „v této souvislosti“ vztahují k ovlivnění, a nikoliv k prodlení s náhradou vzniklé újmy, a tedy že společník odvozuje svoji újmu od újmy způsobené korporaci.¹¹¹ S tímto tvrzením Bohumila Havla zásadně nesouhlasím. Domnívám se, že vlivná osoba je povinna společníkům nahradit újmu, která jim vznikla v souvislosti s neuhrazením újmy společnosti v zákonem stanovené lhůtě nebo lhůtě přiměřené, respektive s prodlením vlivné osoby. Nelze předpokládat, že by zákonodárce možnost společníků domáhat se odvozené újmy vázal na nesplnění povinnosti vlivné osoby ve stanoveném čase, pokud by se jednalo o újmu odvozenou tak, jak o ní hovoří Bohumil Havel. Takovéto tvrzení by podle mého názoru odporovalo logice věci. Naopak při prodlení s uhrazením újmy společnosti může dojít například k situaci, ve které společnost nebude schopná vyplatit podíl na zisku, který společnost každoročně v daném časovém období vyplácí. Jelikož společnost s náhradou újmy vlivnou osobou ve stanovené době počítala a rozdělení podílu na zisku mezi společníky na valné hromadě schválila, mohl společník důvodně s těmito prostředky počítat pro své další podnikatelské záměry. V souvislosti s neuhrazením újmy vlivnou osobou v termínu splatnosti mu tedy vznikla újma.

Vlivná osoba je zákonným ručitelem za dluhy ovlivněné osoby, které tato není v důsledku ovlivnění schopná věřitelům částečně nebo zcela splnit (§ 71 odst. 3 ZOK). Věřitel musí v souladu s obecnými předpisy nejprve vyzvat k plnění dlužníka a teprve poté, pokud dlužník v přiměřené lhůtě svůj dluh nesplatil nebo jestliže je zřejmé, že dlužník svůj dluh nesplní, vyzvat k plnění ručitele, v tomto případě vlivnou osobu (§ 2021 NOZ). Jelikož se ručení vlivné osoby váže na okamžik, kdy ovlivněná osoba není schopná svůj dluh vůči věřiteli částečně nebo zcela uhradit, je irelevantní, jestli již uplynulo účetní období, ve kterém došlo ke vzniku újmy, nebo jiná dohodnutá přiměřená lhůta.¹¹² V praxi se může ukázat problematickým prokázání skutečnosti, že společnost není schopná svůj dluh vůči věřiteli splnit právě v důsledku ovlivnění.¹¹³

¹¹¹ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 172.

¹¹² ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554. s. 40.

¹¹³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 433.

Povinnosti hradit újmu ovlivněné osoby se zproští řídící osoba, jež prokáže, že újma vzniklá ovlivněné osobě byla v zájmu řídící osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří ovlivněná osoba koncern. Újma tedy musí být v zájmu minimálně jednoho člena koncernu, přičemž se nemusí jednat o člena koncernu přítomného na jednání, na němž bylo ovlivněno chování ovlivněné osoby rozhodným významným způsobem k újmě korporace.¹¹⁴

Další podmínkou, která musí být kumulativně splněna proto, aby se řídící osoba zprostila přímé náhrady újmy podle § 71 odst. 1 ZOK, je vyrovnání újmy uvnitř koncernu (§ 72 odst. 1 ZOK). Dotčené ustanovení může být řídící osobou využito pouze za předpokladu, že je existence koncernu uveřejněna na internetových stránkách členů koncernu, a to bez zbytečného odkladu po vzniku koncernu (§ 79 odst. 3 ZOK). Povinnost zveřejnit informace o příslušnosti společnosti ke koncernu na internetových stránkách se dotýká i společnosti s ručením omezeným, která je za jiných okolností nemusí povinně vytvářet a zveřejňovat na nich informace podobně jako akciová společnost, pro kterou tato povinnost plyne z ustanovení § 7 odst. 2 ZOK.¹¹⁵ Jestliže společnost s ručením omezeným internetové stránky vyhotoví, musí tyto stránky obsahovat všechny údaje, které společnost obligatorně uvádí na obchodních listinách, a další údaje, o nichž to stanoví zákon (§ 7 odst. 3 ZOK). Pokud by internetové stránky společností poukazovaly na existenci koncernu, ačkoliv tento fakticky neexistuje, nelze použít pro vlivnou osobu výhodnější zahlazení újmy podle § 72 ZOK. Koncernová deklaráce totiž není právní skutečností, která by zapříčiňovala vznik koncernu, ale pouze prohlášením členů, kteří se domnívají, že podnikatelské seskupení, jehož jsou členy, dosahuje kvality koncernu.¹¹⁶

I přesto, že řízená osoba nemusí po prokázání výše uvedených podmínek újmu přímo nahradit, musí dojít k sanaci této újmy. Vyrovnání ovšem v tomto případě nemusí nutně znamenat finanční vyrovnání. Může se jednat o jakékoliv přiměřené protiplnění nebo poskytnutí jiných výhod, které vyplývají z členství v koncernu, například možnost

¹¹⁴ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 176.

¹¹⁵ Srov. ČERNÁ, Stanislava. 2014. op. cit. sub 112, s. 34.

¹¹⁶ ČERNÁ, Stanislava. 2014. op. cit. sub 112, s. 33.

využití logistických služeb koncernu namísto zajišťování přepravy zboží externím dopravcem apod.

Řídící osoba není oprávněna k využití úpravy umožňující sanaci újmy v rámci koncernu v situacích, kdy by vzniklá újma způsobená ovlivněním byla pro řízenou osobu natolik likvidační, že by v jejím důsledku došlo k úpadku řízené osoby. Naopak exekuce či výkon rozhodnutí nejsou zákonným limitem pro využití ustanovení § 72 odst. 1 a 2 ZOK.¹¹⁷

Možnost nezávislého rozhodování a výkonu pravomocí statutárních orgánů ovlivněné osoby jsou značně oslabené v případě, že je společnost členem podnikatelského seskupení. Pro zachování stability ovlivněných společností je proto existence kogentních pravidel vztahujících se na podnikatelská seskupení zcela zásadní. Tato pravidla totiž ovlivněným osobám poskytují ochranu a jistotu, že újma, která byla v důsledku ovlivnění způsobena, bude vyrovnána.

3.8.2. Přezkoumání zprávy o vztazích

Práva navrhnout jmenování znalce pro přezkoumání zprávy o vztazích v jeho obecné rovině mohou využít pouze kvalifikovaní společníci, respektive skupina společníků, kteří společně splňují kritéria stanovená zákonem pro kvalifikovaného společníka.¹¹⁸ Za určitých zákonem specifikovaných situací může ovšem práva na jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích využít každý společník společnosti.

Každý společník ovládané společnosti může navrhnout jmenování znalce pro přezkoumání zprávy o vztazích tehdy, je-li ve zprávě o vztazích vyhotovené statutárním orgánem uvedena informace o vzniklé újmě, která nebyla nebo nebude v souladu s ustanovením § 71 nebo § 72 ZOK vyrovnána (§ 88 odst. 1 ZOK). Právo podat návrh na jmenování znalce přísluší každému společníku také tehdy, má-li kontrolní orgán ovládané osoby výhrady ke zprávě o vztazích zpracované statutárním orgánem. Musí se ovšem jednat o takové výhrady, které nemůžou být statutárním orgánem ovládané

¹¹⁷ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 178.

¹¹⁸ Přezkoumání zprávy o vztazích znalcem jmenovaným na návrh kvalifikovaného společníka je věnována podkapitola č. 4.2.

osoby dodatečně odstraněny, nebo o výhrady, které jsou rozhodné z hlediska věrohodnosti a správnosti zprávy o vztazích.¹¹⁹

Nastane-li jedna ze dvou výše uvedených okolností, odkazuje zákon na obdobné použití ustanovení § 85 až § 87, která jsou blíže rozebrána v podkapitole č. 4.2.

3.9. Vystoupení společníka ze společnosti

V některých situacích může dojít k tomu, že společník již nemá zájem o svoji další účast ve společnosti. Obchodní zákoník neobsahoval obecnou úpravu možnosti jednostranného vystoupení společníka ze společnosti. Pokud ale na společníkovi nebylo možné spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, mohl v souladu s § 148 odst. 1 ObchZ požádat soud o zrušení své účasti ve společnosti. Jediným případem, ve kterém mohl společník před přijetím zákona o obchodních korporacích jednostranně vystoupit ze společnosti, byl jeho nesouhlas se změnou právní formy.¹²⁰

3.9.1. Vystoupení společníka ze společnosti podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev

Aby mohl společník vystoupit ze společnosti s ručením omezeným, musí splnit dvě zákonem stanovené podmínky. Jednak musí být společníkem společnosti s ručením omezeným ke dni konání valné hromady, která schválila změnu právní formy, a současně musí hlasovat proti této změně. Jestliže společník neprojevil svůj nesouhlas se změnou právní formy, není oprávněn k jednostrannému vystoupení ze společnosti.

Svoji vůli vystoupit ze společnosti může společník projevit buď přímo na valné hromadě, nebo její projev doručit písemně s úředně ověřeným podpisem nejpozději do 30 dnů od chvíle, kdy se dozvěděl o schválení změny právní formy valnou hromadou. Rozhodnutí valné hromady o schválení změny právní formy společnosti je třeba vyhotovit ve formě notářského zápisu, jehož přílohou je projekt změny právní formy.¹²¹ Notářský zápis obsahuje jména společníků hlasujících proti změně právní formy

¹¹⁹ Ustanovení § 88 odst. 2 ZOK.

¹²⁰ Upraveno § 376 - § 379a zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen jako „PřemZ“). In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 25.01.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹²¹ HEJDA, Jan in KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena et al. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1185 s. ISBN 978-80-7400-056-0. s. 1067.

a poučení o tom, že tyto osoby mohou ze společnosti vystoupit.¹²² Při neúčasti společníka na valné hromadě může společník projevit svůj souhlas s přeměnou písemně ve formě notářského zápisu, přičemž projekt přeměny tvoří přílohu notářského zápisu, a to ve lhůtě 1 měsíce od konání valné hromady (§ 18 PřemZ). Pokud je souhlasem společníka uděleným mimo valnou hromadu přeměna schválena, musí v souladu s § 18 odst. 2 PřemZ statutární orgán oznámit její přijetí způsobem stanoveným pro svolání valné hromady do 15 dní od schválení přeměny.

Autoři komentáře nemají zcela jednotný názor na otázku, zdali je možné hlasovat o přeměně společnosti i v situaci, kdy valná hromada není usnášeníschopná.¹²³ Domnívám se, shodně jako většina autorů komentáře, že lze i v tomto případě o přeměně hlasovat, a to především proto, že pokud by zákonodárce neměl v úmyslu tuto možnost připustit, neupravil by dodatečnou možnost hlasování a schválení přeměny mimo valnou hromadu.¹²⁴ Odpůrci tohoto tvrzení mohou samozřejmě namítat, že zákonodárce sice tato ustanovení přijal, ale s hlasováním valné hromady v případech, kdy není valná hromada usnášeníschopná, nepočítal. I tento výklad je možný, osobně se k němu však nepřikláním. Pokud by společníci neměli zájem o souhlasné či nesouhlasné hlasování mimo valnou hromadu, nemusí se hlasování vůbec účastnit. Kvórum by tedy ani později nebylo dosaženo a přeměna by v důsledku toho nebyla schválena. Naopak jakýmkoliv souhlasným či nesouhlasným hlasováním společníka se logicky musí přihlížet ke společníku jako by se valné hromady účastnil a jeho podíl do kvóra započítat, protože v opačném případě by hlasy společníků hlasujících mimo valnou hromadu neměly stejnou váhu jako hlasy společníků, kteří hlasovali přímo na valné hromadě.¹²⁵

Ještě komplikovanějším problémem se jeví otázka, zdali je nesouhlas s přeměnou relevantní pouze pro možnost vystoupení společníka ze společnosti nebo zdali je možné, aby došlo k zpětnému zamítnutí na valné hromadě schválené přeměny.¹²⁶ Logicky bych připustila možnost zpětného hlasování a tím způsobeného neschválení přeměny. Je třeba si ale uvědomit problémy, které by se s touto možností mohly vynořit.

¹²² Ustanovení § 376 odst. 2 PřemZ.

¹²³ Irena BÍLÁ in KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena et al. op. cit. sub. 121, str. 86.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž, str. 87.

¹²⁶ Tamtéž, str. 90.

Šlo by například o situace, kdy společník přítomný na valné hromadě hlasující proti přeměně, po jejím schválení projevil svoji vůli vystoupit ze společnosti. Podle Jana Hejdy nelze vystoupení ze společnosti odvolat.¹²⁷ K zániku účasti společníka ve společnosti by ovšem ani v případě dodatečného neschválení přeměny nedošlo, protože podle ustanovení § 378 odst. 3 PřemZ účast společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká dnem, kdy je změna právní formy zapsána do obchodního rejstříku. S ohledem na výše uvedenou úvahu souhlasím spíše s názorem Petra Kuhna a Bohumila Havla, že „*případný nesouhlas s přeměnou učiněný společníkem způsobem a ve lhůtě stanovené zákonem je nezbytné považovat za relevantní nejen ve vztahu k možnosti vystoupit ze společnosti s ručením omezeným, ale i ve vztahu k samotnému rozhodování o přeměně*“.¹²⁸ Jiný názor zastává například Irena Bílá, která se domnívá, že ustanovení § 18 odst. 2 PřemZ odkazuje na obdobné použití § 19 odst. 2 PřemZ pouze kvůli zachování možnosti vystoupení společníka ze společnosti, přičemž poukazuje na fakt, že § 18 odst. 1 PřemZ umožňuje společníkům, kteří se valné hromady neúčastnili, projevit pouze souhlas s přeměnou, nikoliv nesouhlas.¹²⁹

Petr Čech se domnívá, že obdobného výsledku, tedy vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným, je možné dosáhnout i u jiného typu přeměn.¹³⁰

Problematika vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev a její úskalí jsou natolik rozsáhlým tématem, že by zasloužily samostatnou práci, respektive minimálně rozsáhlý článek. Jelikož je pro tuto diplomovou práci stěžejní úprava ochranných nástrojů zejména podle zákona o obchodních korporacích a podle nového občanského zákoníku, dovoluje si autorka téma vystoupení společníka ze společnosti podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev dále nerozvíjet.

¹²⁷ Jan HEJDA in KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena et al. op. cit. sub. 121, str. 1070.

¹²⁸ Irena BÍLÁ in KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena et al. op. cit. sub. 121, str. 90.

¹²⁹ Tamtéž, str. 91.

¹³⁰ Podrobněji ČECH, Petr. Ukončení účasti ve společnosti s ručením omezeným na základě jednostranného projevu vůle společníka. In ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. op. cit. sub 25, s. 50.

3.9.2. Vystoupení společníka ze společnosti podle § 202 zákona o obchodních korporacích

Zákon o korporacích nově upravuje obecný institut vystoupení společníka ze společnosti. Jeho účelem je ochrana společníka před nuceným setrváváním ve společnosti za situace, kdy se výrazně změnily podmínky v porovnání s těmi, které byly ve společnosti v okamžiku jeho vstupu do společnosti.¹³¹ Sporným ustanovením se zdá být § 202 odst. 1 ZOK, podle kterého „*společník může ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to tento zákon.*“ Jak bylo popsáno již výše, i nadále zůstává v platnosti a účinnosti zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, který vystoupení společníka ze společnosti rovněž upravuje. Pochybnosti vnáší také první část věty ustanovení § 202 odst. 2 ZOK „*Neurčí-li společenská smlouva jinak, ...*“ Dá se totiž vykládat nejenom tak, že ve společenské smlouvě může být obsaženo, že společník nemá ani za zákonem vyjmenovaných okolností možnost ze společnosti jednostranně vystoupit, ale také tak, že společenská smlouva může upravit možnost vystoupení společníka i pro jiné, zákonem nevyjmenované případy. Nejednotný názor na danou problematiku zastávají také autoři komentáře.¹³² Veronika Vaněčková zastává názor, „*že k případným dalším možnostem společníkova odstoupení, stanoveným například textem společenské smlouvy, se pro rozpor se zákonem nepřihlíží.*“¹³³ Naproti tomu Bohumil Havel je toho názoru, že společnost ve smlouvě další možnosti vystoupení společníka formulovat může.¹³⁴ Osobně se domnívám, že by měl mít společník možnost vystoupit pouze v případech, které jsou upraveny v zákoně o obchodních korporacích, pokud je společenská smlouva nevylučuje, nebo v případě upraveném v zákoně o přeměnách obchodních společností a družstev, a to z důvodu stability společnosti.

Zákon poukazuje v § 202 odst. 2 ZOK na dvě různé možnosti, za kterých může společník za předpokladu, že hlasoval proti přijatému rozhodnutí valné hromady a neurčí-li společenská smlouva jinak, vystoupit ze společnosti. V prvním případě se

¹³¹ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 106.

¹³² Názory jednotlivých autorů komentáře nejsou podrobněji zmíněny in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 393.

¹³³ Veronika VANĚČKOVÁ in HEJDA, Jan, BACHROŇOVÁ, Nina, DIVIŠOVÁ, Karina et al. op. cit. sub 11, s. 262

¹³⁴ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 12, s. 351-355. ISSN 1803-6554. s. 354.

jedná o rozhodnutí, kterým se mění převažující povaha podnikání, v druhém potom o přijetí rozhodnutí o prodloužení trvání společnosti.¹³⁵

Povahou podnikání se rozumí nejenom podnikatelský, respektive materiální účel založení, ale i účel ideální – nepodnikatelský.¹³⁶ Jako příklad uvádím fiktivní společnost Nemocnice U Gustava, s.r.o. Předmětem podnikání nemocnice jsou tyto činnosti: poskytování komplexních zdravotnických služeb a činností s tím souvisejících, hostinská činnost a výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona. Poskytování zdravotních služeb můžeme považovat za nepodnikatelskou aktivitu, protože hlavním účelem této činnosti je služba lidem, byť jsou tyto služby plně nebo částečně hrazeny zdravotními pojišťovnami, případně samotnými pacienty. V této společnosti je poskytování zdravotních služeb převažující povahou podnikání. Pokud by valná hromada rozhodla, že napříště již zdravotní služby nebudou poskytovány a společnost se bude zaměřovat v budoucnu již jen na výrobu, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, je toto jistě možné považovat za změnu převažující povahy podnikání, která je důvodem pro vystoupení společníka ze společnosti, pokud tento společník hlasoval na valné hromadě proti přijetí této změny.

V druhém případě jde například o společnosti, které jsou založené na dobu určitou nebo k naplnění určitého cíle. Po uplynutí doby, na kterou byla společnost založena, nebo po splnění účelu společnosti zakotveného ve společenské smlouvě, je společnost za normálních okolností zrušena. V případě, že by měli společníci zájem na jejím dalším fungování, musí na valné hromadě hlasovat o prodloužení jejího fungování a často také o dalším směřování společnosti, tedy o změně povahy podnikání, protože dřívější účel společnosti byl často již realizován.¹³⁷

¹³⁵ Bohumil Havel odkazuje kromě výše jmenovaných na další tři možnosti, za kterých měl mít společník v původním návrhu zákona o obchodních korporacích možnost vystoupit, a to za prvé v případě, že „*soud rozhodne, že s podílem jsou spojena jiná práva, než jaká měl a mohl společník v dobré víře očekávat, když podíl získával (u různých druhů podílů)*“, za druhé jestliže „*dojde k přemístění sídla společnosti do zahraničí*“ a za třetí, pokud „*se změni pravidla o převoditelnosti podílů či práva s podíly spojená.*“ in HAVEL, Bohumil. Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*. 2009, roč. 1, č. 1, s. 1-10. ISSN 1803-6554. s. 8.

¹³⁶ Ludmila LOCHMANOVÁ in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 928.

¹³⁷ Ludmila LOCHMANOVÁ in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 928-929.

Aby mohl společník ve výše uvedených případech vystoupit ze společnosti, musí své vystoupení oznámit společnosti a vydat společnosti kmenový list, pokud byl vydán, v opačném případě je vystoupení neúčinné.¹³⁸

3.9.3. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli ovládnutí společnosti ovládající osobou

Společník s ručením omezeným může ze společnosti vystoupit, takzvané *právo exitu*, pokud bylo jeho postavení v návaznosti na jednání ovládající osoby podstatně zhoršeno anebo jeho oprávněné zájmy podstatně poškozeny.¹³⁹ Dojde-li k naplnění alespoň jednoho z těchto předpokladů a nebude-li možné po společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti nadále setrval, může se společník domáhat, aby ovládající osoba odkoupila jeho podíl za přiměřenou cenu (§ 89 ZOK).

Pakliže společník není ovládající osobou, nebo osobou jí ovládanou může požadovat, aby od něj ovládající osoba jeho podíl za přiměřenou cenu odkoupila. Jaká cena je cenou přiměřenou, vyplývá poměrně zřetelně z právní úpravy. Při jejím určení je totiž nutné vycházet z § 91 ZOK, který stanoví, že se cena určuje na základě hodnoty majetku obchodní korporace, přičemž se zároveň musí přihlídnout k budoucímu provozu závodu, tedy k předpokládanému podnikatelskému vývoji korporace.¹⁴⁰ Tato „hodnota závodu“ vychází ze znaleckého posudku znalce, jehož soud jmenuje na návrh ovládané osoby. Bohumil Havel upozorňuje na to, že zákonodárce v první větě ustanovení § 91 odst. 1 ZOK hovoří pouze o závodu, přičemž je podle názoru Bohumila Havla nutno posuzovat hodnotu všech závodů ovládané nebo řízené osoby.¹⁴¹ Domnívám se, že na tomto místě Bohumil Havel zaměňuje dva různé zákonné pojmy. Pojem obchodního závodu, pro který zákonodárce dále používá pouze pojem „závod“ je definován v novém občanském zákoníku jako „organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že

¹³⁸ Upraveno v § 202 odst. 3 ZOK.

¹³⁹ Bohumil Havel uvádí jako příklad zhoršení postavení společníka opakovanou ztrátou práva na podíl na zisku, opakované faktické potlačení hlasovacích práv. Jako podstatné poškození oprávněných zájmů pak uvádí rozsáhlé poškození hodnoty majetku korporace a z toho plynoucí poškození hodnoty podílu společníka, ztrátu dobré pověsti společnosti atd. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 206.

¹⁴⁰ „Běžící závod“ je v anglicky mluvících zemích znám pod pojmem „going concern.“

¹⁴¹ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 208.

*závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.*¹⁴² Bohumil Havel jej podle mého názoru při svém výkladu zaměnil za pojem „odštěpný závod“, kterým je pobočka¹⁴³ zapsaná v obchodním rejstříku nebo jiná organizační složka, pokud bylo jiným předpisem stanoveno, že se zapíše do obchodního rejstříku (§ 503 odst. 2 NOZ).¹⁴⁴

Druhý výkladový problém nastává v souvislosti s první částí věty ustanovení § 91 odst. 1 ZOK, podle které se hodnota ceny podílu určí „na základě hodnoty majetku obchodní korporace...“. Majetek je ovšem novým občanským zákoníkem definován jako „souhrn všeho, co osobě patří“.¹⁴⁵ Při použití jazykového výkladu se zdá, že zde zákonodárce váže zjištění ceny podílu pouze na aktiva ovládané nebo řízené osoby.¹⁴⁶ To ovšem není zcela správné, protože, jak již bylo zmíněno výše, obchodní závod je tvořen jměním, tedy souhrnem majetku a dluhů obchodního závodu. Za těchto okolností by pak nebylo spravedlivé určit cenu, kterou je ovládající společnost společníkovi povinna za jeho podíl zaplatit, pouze s přihlédnutím k majetku společnosti. Aby bylo zákonné ustanovení přesnější, bylo by vhodné nahradit slovo „majetku“ slovem „jmění“. Předmětná část ustanovení by poté zněla „Cena podílu při postupu podle § 89 se určí na základě hodnoty jmění obchodní korporace s přihlédnutím k budoucímu provozu závodu,....“ Bohumil Havel se domnívá, že stávající problematickou část ustanovení bude možné řešit s odkazem na hodnotu běžícího závodu.¹⁴⁷ Podle mého názoru je jistým korektivem i věta druhá ustanovení § 91 odst. 1 ZOK, podle které znalec určí, jakou hodnotu měl závod ovládané osoby před zhoršením postavení společníků nebo jiným podstatným poškozením oprávněných zájmů společníků. Hovoří se tedy již o hodnotě závodu, ne pouze o hodnotě majetku korporace. Co tvoří závod, tedy jeho hodnotu, bylo zmíněno výše.

¹⁴² Ustanovení § 502 NOZ.

¹⁴³ Pobočkou je podle nového občanského zákoníku taková část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou (§ 503 odst. 1 NOZ).

¹⁴⁴ Bohumil Havel se podobné nepřesnosti dopouští již ve výkladu k ustanovení § 80 ZOK kdy tvrdí, že „podnikatel může mít více závodů, a není tedy nutné, aby všechny závody řízené osoby byly koncernovými závody....“ In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 192. Osobně jsem toho názoru, že podnikatel může mít více odštěpných závodů, ale ne více závodů. Podle ustanovení § 80 ZOK jsou závody řízené osoby a řídicí osoby koncernovými závody. Domnívám se, že tím zákonodárce myslel právě dva závody, a to závod řídicí osoby a závod řízené osoby.

¹⁴⁵ Ustanovení § 495 NOZ.

¹⁴⁶ Srov. také Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 208.

¹⁴⁷ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 209.

Zákon dále presumuje obdobné použití ustanovení § 328 a § 329 ZOK. Jelikož se cena podílu určuje podle § 91 odst. 1 ZOK, ustanovení § 328 odst. 1 se nepoužije. Obdobně se tedy použije, podle mého názoru, pouze § 328 odst. 2 ZOK, ve kterém je zakotveno, že doba závaznosti návrhu nesmí být kratší než 4 týdny ode dne jeho uveřejnění. Ani aplikace tohoto ustanovení nemusí být úplně bezproblémová. Je zřejmé, že se jedná o odkup, který může požadovat společník, jemuž vznikla kvůli chování ovládající osoby újma specifikovaná již výše. Ustanovení § 89 ZOK nepředpokládá obdobné použití ustanovení § 327 ZOK, ačkoliv by bylo použití tohoto ustanovení vhodné. Z ustanovení, které upravuje oprávnění společníka požadovat po ovládající osobě odkoupení obchodního podílu společníka, totiž přímo nevyplývá, že je ovládající společnost povinna podíl společníka odkoupit. Vzhledem k obdobnému použití ustanovení § 328 a § 329 ZOK se dá ovšem předpokládat, že zákonodárce k tomuto směřoval a počítal s povinností ovládající osoby odkoupit obchodní podíl společníka v případě, že o odkup společník požádá.

Jestliže společnost neučiní společníkovi návrh smlouvy na odkup obchodního podílu, může společník učinit návrh sám a společnost je povinna tento návrh smlouvy přijmout (§ 329 odst. 1 ZOK). Pokud by společnost na návrh společníka ani do 15 pracovních dnů od jeho doručení společnosti nepřistoupila, může se společník domáhat uzavření smlouvy u soudu nebo požadovat náhradu újmy, a to nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy byl společnosti doručen společníkův návrh smlouvy na odkoupení jeho obchodního podílu (§ 329 odst. 2 ZOK). Pokud by později vyšlo najevo, že cena za odkoupený podíl nebyla přiměřená, může se společník dovolat dorovnání ceny. Vzhledem k tomu, že je výše ceny za odkoupený podíl určena na základě posudku znalce, by ale nemělo k takovým případům docházet.

Znalecký posudek musí být zveřejněn na internetových stránkách společnosti, stejně jako upozornění, kde je možné do něj nahlédnout. V listinné podobě se doručuje pouze navrhovateli a ovládající osobě, ledaže by společnost neměla internetové stránky. Poté by bylo nutné znalecký posudek doručit i všem společníkům, jejichž postavení bylo v důsledku vlivu ovládající společnosti zhoršeno nebo u nichž došlo k podstatnému poškození jejich oprávněných zájmů (§ 91 odst. 1 ZOK).

Důkazní břemeno o tom, že došlo k podstatnému zhoršení postavení společníků nebo k jinému podstatnému poškození oprávněných zájmů ovlivněné osoby v důsledku ovládnutí ovládající osobou nese společník (§ 90 odst. 1 ZOK). Zákonodárce v tomto směru předpokládá, že společník bude mít v danou chvíli přehled o tom, jakým způsobem a v jaké intenzitě byla jeho účastnická práva negativním způsobem dotčena, a proto je povinen tyto skutečnosti prokázat. V případě, že z objektivních důvodů nebude možné po společníkovi požadovat, aby nesl důkazní břemeno, soud jej přenesse na společnost. Půjde zejména o situace, kdy společník nemůže předložit potřebné důkazy proto, že jimi disponuje pouze ovládaná osoba, případně osoba ovládající.¹⁴⁸ Obdobně musí ovládající společnost prokázat, že došlo k podstatnému poškození práv společníka nebo ke zhoršení jeho postavení ve společnosti v příčinné souvislosti s vlivem, který ovládající osoba na osobu ovlivněnou vyvinula, ledaže by soud rozhodl, že to po ní nelze spravedlivě požadovat (§ 90 odst. 2 ZOK).

Znění tohoto ustanovení se mi nezdá vůbec šťastným, a už vůbec ne logickým. Spíše bych očekávala, že zákonodárce uloží ovládající osobě povinnost prokázat, že společníkova práva nebyla dotčena v důsledku vlivu ovládající osoby, ale v důsledku rozhodnutí, které statutární orgány přijaly zcela nezávisle na ovládající osobě. Nadto obsahuje § 90 odst. 2 ZOK zjevnou chybu, když stanoví, že při posuzování, zdali ke zhoršení práv společníků nebo k jinému podstatnému porušení jejich oprávněných zájmů „došlo v důsledku využití vlivu ovládající osoby v osobě ovládající,“ Zde mělo jít jistě o využití vlivu ovládající osoby v osobě ovládané.

Intenzitu zhoršení postavení společníků ovládané osoby v návaznosti na vliv ovládající osoby není třeba prokazovat, jestliže se ovládaná osoba v důsledku vlivu dostala do úpadku. Pakliže tato situace nastane, je zákonem presumováno, že vždy došlo k podstatnému zhoršení postavení společníků ovládané osoby.

Omezení převoditelnosti obchodních podílů plynoucí ze zákona nebo ze společenské smlouvy jsou neúčinná v případě vystoupení společníka z důvodu podstatného zhoršení postavení společníků ovládané osoby nebo z důvodu podstatného poškození jejich oprávněných zájmů v důsledku uplatňování vlivu ovládající osobou vůči ovládané osobě.

¹⁴⁸ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 207.

3.9.4. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli nesouhlasu s příplatkovou povinností

Možnost vystoupení společníka ze společnosti, nebo-li takzvané abandonní právo, je nově k dispozici také společníkovi, který nehlasoval pro příplatkovou povinnost (§ 164 ZOK). Pokud je příplatková povinnost zakotvena ve společenské smlouvě, zavazuje všechny společníky včetně těch společníků, kteří do společnosti přistoupili později.¹⁴⁹ Ve společenské smlouvě musí být stanovena maximální souhrnná výše příplatků. Pokud by stanovena nebyla, nemůže společnost příplatkovou povinnost uložit.¹⁵⁰ Toto je důvodem, proč zákon společníkům později neumožňuje příplatkovou povinnost odmítnout, ale dává jim možnost ze společnosti vystoupit.¹⁵¹

Narozdíl od výše zmíněných případů nemusí společník v tomto případě aktivně hlasovat proti přijetí usnesení o příplatkové povinnosti, stačí, zdrží-li se hlasování.¹⁵² Jelikož je oprávnění společníka vystoupit ze společnosti v případě, že nehlasoval pro příplatkovou povinnost, rovněž upraveno zákonem o obchodních korporacích, neodporuje již dříve rozebranému ustanovení § 202 odst. 1 ZOK, které povoluje společníkovi vystoupit ze společnosti pouze v situacích, které zákon o obchodních korporacích připouští.

Vystoupení je vždy vázáno na konkrétní podíl, o kterém společník v souvislosti s příplatkovou povinností nehlasoval, případně hlasoval záporně. Hlasování o příplatkové povinnosti může proběhnout na valné hromadě, ale i dodatečně písemnou formou v případě, že se společník valné hromady neúčastnil, nebo pomocí rozhodování mimo valnou hromadu, takzvaným rozhodováním per rollam, pokud společenská smlouva použití těchto způsobů nevyloučí.¹⁵³ Pokud vlastní společník podílů více, je možné, aby vystoupil ze společnosti jen ohledně některého ze svých podílů. Abandonní právo přitom může uplatnit pouze tehdy, jestliže řádně splnil vkladovou povinnost týkající se podílu, na který se příplatková povinnost váže. Ve lhůtě do jednoho měsíce

¹⁴⁹ Povinnost přistoupit ke společenské smlouvě společnosti je upravena v § 209 odst. 1 ZOK.

¹⁵⁰ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 90 – 91.

¹⁵¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 309.

¹⁵² HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 91.

¹⁵³ Dodatečné písemné hlasování je upraveno v § 174 ZOK, hlasování per rollam § 175 - § 177 ZOK.

od přijetí rozhodnutí o příplatkové povinnosti může společník písemně oznámit společnosti, že ze společnosti vystupuje ohledně podílu, respektive podílů, u nichž pro příplatkovou povinnost nehlasoval. Pokud společník v jednoměsíční lhůtě abandonní právo neuplatní, pozbývá nároku na jeho využití, protože lhůta stanovená v § 164 odst. 2 ZOK je lhůtou prekluzivní.

V okamžiku, kdy je vystoupení společníka ohledně daného podílu účinné, tj. posledním dnem měsíce, ve kterém společnost obdržela oznámení o vystoupení společníka, příplatková povinnost zaniká. Bohumil Havel se domnívá, že se v době mezi schválením příplatkové povinnosti a účinností vystoupení společníka nedostává společník do prodlení s plněním příplatkové povinnosti, účinky zániku povinnosti považuje tedy za účinky *ex tunc*.¹⁵⁴ S tímto nelze než souhlasit. V opačném případě by byl nabyvatel uvolněného podílu ještě před jeho nabytím v prodlení, a byl by tak nucen uhradit společnosti úrok z prodlení.¹⁵⁵

3.9.5. Vystoupení společníka ze společnosti kvůli bezdůvodnému neudělení souhlasu nebo nečinnosti orgánu ve věci převodu podílu

Poslední zákonem upravená situace, za které může společník ze společnosti vystoupit, nastává v případě, kdy společenská smlouva podmiňuje převod podílu na jiného společníka souhlasem některého orgánu.¹⁵⁶ Neudělí-li orgán souhlas s převodem podílu do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o tomto převodu, nenabude smlouva účinnosti a je třeba postupovat, jako by došlo k odstoupení od smlouvy. Pokud bude orgán nečinný bezdůvodně, resp. bezdůvodně neudělí souhlas s převodem podílu, má společník na základě ustanovení § 207 odst. 3 ZOK po zániku smlouvy právo na vystoupení ze společnosti. Společník musí obdobně jako v případě vystoupení ze společnosti kvůli nesouhlasu s příplatkovou povinností zaslat společnosti písemné oznámení o svém vystoupení ze společnosti, a to v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce ode dne zániku smlouvy.

¹⁵⁴ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 309.

¹⁵⁵ Ve výši určené § 151 odst. 1 ZOK.

¹⁵⁶ Společnosti je ponechána volba orgánu. Dá se předpokládat, že se ve většině případů bude jednat o souhlas valné hromady, případně o souhlas jednatelů.

3.9.6. Důsledky vystoupení společníka ze společnosti

Podíl, ohledně něhož vystoupil společník ze společnosti, se považuje za uvolněný podíl. Oproti úpravě v obchodním zákoníku, kde mohla společnost vykonávat práva a povinnosti s tímto uvolněným podílem spojená, zachází společnost s podílem podle zákona o obchodních korporacích jako zmocněnec s věcí cizí, uvolněný podíl je totiž až do jeho vypořádání stále ve vlastnictví bývalého společníka.¹⁵⁷ Společnost je povinna podíl bez zbytečného odkladu prodat, přičemž ostatní společníci mohou při prodeji využít předkupního práva. Cena, za kterou je podíl prodán, musí být přiměřená. Výtěžek z prodeje, který zůstane po odečtení splatných pohledávek společnosti za společníkem a účelně vynaložených nákladů spojených s prodejem, tvoří vypořádací podíl. Společnost je povinna jej bývalému společníku vyplatit bez zbytečného odkladu.¹⁵⁸ Robert Pelikán poukazuje na to, že výše vypořádacího podílu může být pro vystupujícího společníka oproti dosavadní úpravě¹⁵⁹ často nevýhodná, protože jednak „*neexistuje transparentní trh s obchodními podíly*“ a také tříměsíční lhůta, která je pro prodej podílu stanovena, neposkytuje příliš mnoho času pro hledání dobrého kupce obchodního podílu.¹⁶⁰ Bohumil Havel ovšem upozorňuje, že ačkoliv společnost napříště nemusí nechat stanovit cenu obchodního podílu znaleckým posudkem, musí jednatel prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře, tedy že byla cena přiměřená.¹⁶¹ Dá se tedy očekávat, že ve sporných případech bude muset přiměřenost ceny posoudit soud.

Pokud není uvolněný podíl do tří měsíců zpeněžen, je vypořádací podíl vyplacen společníku do jednoho měsíce od uplynutí tříměsíční lhůty ve výši určené podle § 36 odst. 2 ZOK „... *ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci z vlastního kapitálu zjištěného z mezitimní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci.*“ Společenská smlouva může tuto problematiku upravit odlišně. V souladu s § 215 ZOK poté uvolněný podíl přejde na zbývající společníky poměrně podle jejich podílů. Společníci jsou povinni za tento

¹⁵⁷ Veronika VANĚČKOVÁ in HEJDA, Jan, BACHROŇOVÁ, Nina, DIVIŠOVÁ, Karina et al. op. cit. sub 11, s. 283.

¹⁵⁸ Ustanovení § 213 ZOK.

¹⁵⁹ Výše vypořádacího podílu byla stanovena dle § 61 odst. 2 ObchZ „*ke dni zániku účasti společníka ve společnosti z vlastního kapitálu zjištěného z mezitimní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, pokud společenská smlouva nestanoví, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě znaleckého posudku ustanoveného obdobně podle § 59 odst. 3.*“

¹⁶⁰ PELIKÁN, Robert. op. cit. sub 61, s. 79.

¹⁶¹ Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 406.

poměrný podíl zaplatit cenu, která se minimálně rovná poměrné ceně vyplacené jako vypořádací podíl vystoupivšímu společníkovi. Pokud není uvolněný podíl do šesti měsíců poměrně rozdělen mezi ostatní společníky, musí být o jeho výši poměrně snížen základní kapitál, jinak bude společnost soudem zrušena s likvidací.¹⁶²

Dalším důsledkem vystoupení společníka ze společnosti je vymazání jeho jména z obchodního rejstříku.

3.9.7. Právo vystoupit ze společnosti jako prvek ochrany menšinového společníka

Výše bylo popsáno šest různých okolností, za nichž může společník jednostranně vystoupit ze společnosti s ručením omezeným. Toto oprávnění může být pro společníka a potenciálního investora důležitým faktorem, který přispěje k jeho rozhodnutí vstoupit do společnosti. Společníkovi dává jistotu, že bude *status quo* společnosti zachován i po jeho vstupu do společnosti.¹⁶³ V opačném případě není společník nucen ve společnosti zůstat, naopak mu upravením jednostranného vystoupení ze společnosti byly do rukou vloženy nástroje, jejichž využitím se jeho odchod ze společnosti výrazně zjednodušil.

V případě vystoupení z důvodu nesouhlasu s příplatkovou povinností je možné argumentovat, že tato byla již zakotvena ve společenské smlouvě a společník s ní tedy dříve souhlasil a musel s ní počítat. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že se může jednat o vysokou sumu peněz. Vzhledem k tomu, že často nebude společníkovi předem znám termín nebo alespoň bližší interval, ve kterém k přijetí rozhodnutí o příplatkové povinnosti dojde, je možné, že v daném okamžiku nebude mít k dispozici dostatečné množství financí. Může také dojít k situacím, kdy společník během trvání společnosti svůj počáteční souhlas s příplatkovou povinností přehodnotí. Z těchto důvodů hodnotím možnost vystoupení společníka velmi pozitivně, neboť její neupravení by zároveň přinášelo komplikace společnosti, které by případnou nutností vymáhání uhrazení příplatku vznikly další náklady.

Pro menšinového společníka, kterým se potenciální investor často stane, je rovněž důležitá převoditelnost podílu. V jistém okamžiku již pro něj účast ve

¹⁶² HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 107.

¹⁶³ HAVEL, Bohumil et al. op. cit. sub 3, s. 106.

společnosti s ručením omezeným nemusí být ekonomicky zajímavá nebo dojde k situaci, kdy se společnost ubírá jiným směrem, než by tento společník chtěl.

Úprava naložení s uvolněným podílem zakotvená v zákonu o obchodních korporacích poskytuje menšinovému společníkovi jistotu, že mu společnost nebude bránit v jeho odchodu ze společnosti prostřednictvím nečinnosti orgánu, kterému je svěřena pravomoc udělení souhlasu se smlouvou o převodu obchodního podílu nebo že mu společnost neodmítne vyplatit vypořádací podíl s poukazem na to, že se jej nepodařilo zpeněžit.

3.10. Zrušení účasti společníka ve společnosti soudem

Pokud by měl společník, ať už minoritní nebo majoritní, pro ukončení svojí účasti ve společnosti jiné vážné důvody, na které se nevztahuje žádná z výše popsaných možností vystoupení společníka ze společnosti, a nelze-li po něm spravedlivě považovat, aby ve společnosti setrval, může společník v souladu s § 205 ZOK podat soudu návrh na zrušení své účasti ve společnosti. Nesmí se ovšem jednat o jediného společníka ve společnosti. Společníkův podíl je po zrušení jeho účasti ve společnosti soudem uvolněným podílem. Společnost s ním musí naložit způsobem, který byl popsán již výše, v podkapitole 3.9.6. Společník je rovněž povinen odevzdat společnosti kmenový list, pokud byl vydán.

Institut zrušení účasti společníka soudem není nově upraven v zákoně o obchodních korporacích, nýbrž navazuje na úpravu § 148 odst. 1 ObchZ, a proto již existuje judikatura, kterou byly dovozeny důvody, za nichž nelze spravedlivě požadovat další účast společníka ve společnosti.

Snad prvním takovým rozhodnutím bylo rozhodnutí Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93.¹⁶⁴ Jednalo se v něm o společnost s ručením omezeným založenou třemi společníky, která měla sloužit k provozování mezinárodního terminálového překladiště, přičemž se třetí, majoritní společník, zavázal k zajištění zahraničních přepravců. Ty ovšem nezařídil. Společníkům neumožnil ani

¹⁶⁴ ČECH, Petr in ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. op. cit. sub 25, s. 52. Dále odkazuje na publikaci judikátu in *Soudní rozhledy*. 1995, roč. 1, č. 4, s. 81 – 100, ISSN 1210-6410 a zmínku in ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1998, roč. 4, č. 11, s. 281 - 284, ISSN 1210-6410. s. 281.

převést jejich podíly na jinou osobu ani společnost zrušit, sám se přitom odstěhoval a jeho pozdější adresa nebyla ostatním společníkům známa. Těm proto nezbývala jiná možnost, než podat návrh k soudu na zrušení jejich účasti ve společnosti, jelikož sami nebyli schopni přijmout žádné rozhodnutí valné hromady, protože jejich podíly společně nedosahovaly dvou třetin hlasů, které pro schválení rozhodnutí valné hromady požadovala společenská smlouva. Soud po prokázání tvrzených okolností dovedl dva důvody, které naplňují skutkovou podstatu pro zrušení účasti společníka ve společnosti, a to zaprvé pokud „nedošlo k realizaci předmětu podnikání (činnosti), a tím ke splnění účelu existence společnosti podle společenské smlouvy“ a zadruhé v situaci, „kdy nepřítomnost společníka znemožňuje výkon práv a povinností ostatních společníků vyplývajících ze společenské smlouvy.“¹⁶⁵

Až později se k § 148 odst. 1 ObchZ vyjádřil Nejvyšší soud České republiky. Poprvé v rozhodnutí ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97.¹⁶⁶ Nejvyšší soud zde dospěl k názoru, že společník navrhl zrušení své účasti soudem z důvodu porušení zákazu konkurence jednatelkou pouze účelově, a to z důvodu, že se předtím neshodl s ostatními společníky na výši vypořádacího podílu, který mu měl náležet poté, co s ostatními společníky uzavřel dohodu o ukončení své účasti ve společnosti. Činnost jednatelky přitom společníkovi domáhajícímu se zrušení své účasti ve společnosti nikdy předtím nevadila a poté, co ji po neúspěšném pokusu o shodu na výši vypořádacího podílu, který mu měl náležet, začal namítat, nepodnikl žádné kroky, které mu zákon umožňoval.¹⁶⁷ Ačkoliv soud účast společníka ve společnosti nezrušil, nastínil další důvod, pro který by nebylo možné po společníkovi spravedlivě požadovat, aby setrval ve společnosti. „Pro porušení zákazu konkurence společníkem společnosti s ručením omezeným se nemůže jiný společník domáhat ukončení své účasti ve společnosti soudem. Jestliže však některý ze společníků navrhl postup podle § 65 ObchZ

¹⁶⁵ Rozhodnutí sp. zn. 29/10 Cm 33/93 in *Soudní rozhledy*. 1995, roč. 1, č. 4, s. 81 – 100, ISSN 1210-6410, s. 89.

¹⁶⁶ Rozhodnutí publikováno in *Soudní judikatura*. 1997, roč. 1, č. 12, s. 280 – 283, ISSN 1211-8362. Srov. in ČECH, Petr in ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. op. cit. sub 25, s. 52 nebo in ŠTENGLOVÁ, Ivana. 1998. op. cit. sub 164, s. 281.

¹⁶⁷ Zákaz konkurence byl upraven v § 65 ObchZ, § 136 ObchZ.

*a společnost jeho návrhu nevyhověla, nelze ukončení jeho účasti podle § 148 ObchZ vyloučit.*¹⁶⁸

V rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2084/2000¹⁶⁹ se naopak Nejvyšší soud vymezil proti nadužívání pravomoci soudu zrušit účast společníka ve společnosti. Konstatoval, že *„svěřeného širokého oprávnění musí proto soud využívat uvážlivě, zjistit řádně skutkové okolnosti věci, zvážit význam každé jednotlivé skutečnosti pro posouzení věci a dbát přitom, jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejich společníků... Tj. aby důsledky zásahu do poměrů společnosti nebyly podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznání práva.“* Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud naznačil, že není možné zrušit účast společníka v běžně fungující společnosti pouze ze zdravotních důvodů, pokud není prokázáno, že účast společníkovi přináší neúměrný stres, například kvůli sporům s ostatními společníky, pracovnímu přetížení, nesrovnalostem v hospodaření atd.¹⁷⁰

Později Nejvyšší soud poukázal na fakt, že pouhý nesouhlas ostatních společníků s převodem obchodního podílu společníka rovněž není důvodem k tomu, aby soud zrušil společnickovu účast ve společnosti.¹⁷¹ Rozhodnutím sp. zn. 29 Cdo 789/2005 ze dne 26. 09. 2006 pak Nejvyšší soud upřesňuje, že společnickovu účast ve společnosti nelze zrušit pouze pro rozpory mezi společníky, pokud je společnost schopná i za těchto okolností vykonávat svou činnost, a že při takových sporech mezi společníky, za nichž není společnost schopná dále vykonávat svou činnost, je možné společnost zrušit na návrh osoby, které svědčí právní zájem. Petr Čech se domnívá, že Nejvyšší soud nechtěl poukázáním na možnost zrušení společnosti soudem v případech, kdy společnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky nemůže dále vykonávat svou činnost, absolutně vyloučit možnost soudu zrušit v těchto případech účast společníka ve společnosti a je toho názoru, že v konkrétních případech bude po posouzení příčin

¹⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03.01.2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, dostupné z www.nsoud.cz.

¹⁷⁰ Srov. ČECH, Petr in ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. op. cit. sub 25, s. 53.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004, dostupné z www.nsoud.cz.

a důsledků vzniklé situace pro společnost lepším a méně radikálním řešením zrušení účasti společníka ve společnosti než případné zrušení společnosti.¹⁷²

K názoru Petra Čecha se přikláním, protože v opačném případě by mohlo dojít ke zbytečnému zrušení společnosti, která před rozbroji mezi společníky prosperovala a po případném zrušení účasti společníka ve společnosti by mohla i nadále prosperovat. Je třeba si uvědomit, že zrušení účasti společníka soudem je iniciováno právě tím společníkem, který již ve společnosti nechce dále setrávat, a proto nemůže dojít k situaci, kdy by společnost kvůli odlišným názorům společníka požadovala zrušení jeho účasti ve společnosti soudem. Společnost může vyloučit společníka jenom za splnění podmínek stanovených § 204 ZOK, a to za předpokladu, že tento společník závažně porušuje svou povinnost i přesto, že byl k jejímu dodatečnému plnění společností vyzván a upozorněn na možnost vyloučení ze společnosti.

Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích poskytuje společníkovi jiné instituty, které může společník k ukončení své účasti ve společnosti využít, a to zejména již výše zmíněné vystoupení společníka ze společnosti nebo dohodu o ukončení účasti společníka, je třeba zrušení účasti účastníka soudem považovat za krajní řešení. Není ale vyloučené, že mohou nastat specifické situace, ve kterých nepůjde shora zmíněná řešení využít, a proto zákonodárce ponechal společníkovi možnost, obrátit se v těchto případech s návrhem na zrušení jeho účasti ve společnosti na soud. Díky totožnosti úpravy tohoto institutu v zákoně o obchodních korporacích s úpravou zakotvenou v obchodním zákoníku je přitom možné vycházet z dosavadní judikatury.

¹⁷² ČECH, Petr in ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. op. cit. sub 25, s. 54.

4. Nástroje ochrany práv kvalifikovaného společníka společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva

K využití určitých instrumentů ochrany jsou oprávněni pouze kvalifikovaní společníci nebo skupina společníků, jejichž obchodní podíly překročí minimální hranici stanovenou pro kvalifikované postavení.

4.1. Právo na svolání valné hromady

Významným právem kvalifikovaného společníka je právo na svolání valné hromady. Toto právo přiznával kvalifikovaným společníkům také obchodní zákoník, aby měli i oni možnost ovlivnit chod společnosti a prosadit projednání důležitých otázek i přes nesouhlas jednatelů.¹⁷³ Podle § 129 odst. 2 ObchZ byli kvalifikovaní společníci oprávněni svolat valnou hromadu sami, pokud ji jednatele nesvolali do jednoho měsíce od doručení žádosti o její svolání. Toto zákonné ustanovení dále zpřesnil Vrchní soud v Praze v rozsudku, ve kterém upozorňuje, že „*lhůtu stanovenou v § 129 odst. 2 věta druhá ObchZ je třeba vykládat tak, že valná hromada by se měla konat do jednoho měsíce od doručení žádosti o její svolání a svolána jednatelem by tedy měla být do 15 dnů od doručení žádosti.*“¹⁷⁴ Ačkoliv nebylo v obchodním zákoníku výslovně stanoveno, že společníci, kteří o svolání valné hromady požádali, určují také program valné hromady, bylo toto v literatuře dovozeno.¹⁷⁵

V zákoně o obchodních korporacích je možnost společníků požádat o svolání valné hromady značně zpřesněna, když je přímo v § 187 odst. 1 ZOK stanoveno, že „*kvalifikovaní společníci mohou požádat jednatele, aby svolal valnou hromadu k projednání jimi navržených záležitostí.*“ Valná hromada se v souladu s § 187 odst. 2 ZOK musí konat do jednoho měsíce ode dne doručení žádosti. Pokud by se v této nebo přiměřené lhůtě nekonala, je kvalifikovaný společník oprávněn svolat valnou hromadu sám. Je otázkou, zdali bude možnost takto navržený program valné hromady rozšířit o projednání jiných záležitostí. Vzhledem k tomu, že zákon tuto možnost nezakazuje a v § 187 odst. 2 ZOK odkazuje na obdobné použití ustanovení § 184 - § 186 ZOK, lze dovodit, že pokud budou na valné hromadě přítomni

¹⁷³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš et al. op. cit. sub. 8, s. 440.

¹⁷⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26.2.2002, sp. zn. 14 Cmo 149/2001. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 28.01.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš et al. op. cit. sub. 8, s. 440.

všichni společníci a všichni vysloví svůj souhlas s projednáním jiných záležitostí, bude je možné projednat. Jednatel společnosti však není oprávněn program valné hromady navržený kvalifikovanými společníky měnit.¹⁷⁶

Otázkou je, v jaké formě mohou kvalifikovaní společníci o svolání valné hromady požádat. Ustanovení § 187 odst. 2 ZOK zní, „*jestliže valná hromada není svolána do 1 měsíce ode dne doručení žádosti... je ji kvalifikovaný společník oprávněn svolat sám.*“ Slovo žádost je gramaticky vykládáno jako „*písemný nebo ústní projev, kterým se něco žádá.*“¹⁷⁷ Podle německé doktríny není nutné, aby byl požadavek na svolání valné hromady vznesen v písemné formě, je možné jej vznést telefonicky.¹⁷⁸ Z důvodu prokazatelnosti podání žádosti o svolání valné hromady je však vhodnější formulovat žádost písemně, a to například i e-mailem, pokud navrhovatel obdrží potvrzení o jeho doručení.¹⁷⁹ Vzhledem k tomu, že gramatickému výkladu slova „žádost“ ústní forma neodporuje, domnívám se, že kvalifikovaní společníci mohou požádat o svolání valné hromady telefonicky. S ohledem na prokazatelnost je však třeba doporučit písemnou formu žádosti.

Protože zákonodárce počítal s možností, že by mohlo dojít ke zneužívání práva na svolání valné hromady kvalifikovanými společníky a společnost by poté zbytečně hradila náklady spojené se svoláním valné hromady, stanoví zákon v § 187 odst. 2 ZOK, že společnost nese náklady na svolání valné hromady pouze v případě, že její svolání nebylo zjevně neopodstatněné.

Možnost kvalifikovaných společníků svolat valnou hromadu považuji za důležitou, protože společníkům dává jedinečnou příležitost k projednání záležitostí, které by jinak nemusely být projednány. Zároveň vnímám pozitivně sankci v podobě povinnosti uhrazení nákladů spojených se svoláním valné hromady, pokud by bylo svolání valné hromady bezdůvodné.

¹⁷⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 353 – 354.

¹⁷⁷ Slovník spisovné češtiny dostupný z <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.

¹⁷⁸ MICHALSKI, Lutz – Bearbeiter. *Kommentar zum Gesetz über die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*. 2. Band. 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2002. 2378 S. ISBN 3-406-48647-9. S. 1059. SCHOLZ, Franz. *Kommentar zum GmbH-Gesetz mit Anhang Konzernrecht*. 2. Band. 9. neubearbeitete und erweiterte Auflage. Köln: Schmidt, 2002. 2131-4260 S. ISBN 3-504-32498-8. s. 2604. ROWEDDER, Heinz, SCHMIDT-LEITHOFF, Christian. *Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH): Kommentar*. 4. Aufl. München: Vahlen, 2002. 2803 S. ISBN 3-8006-2769-8. S. 1693.

¹⁷⁹ MICHALSKI, Lutz – Bearbeiter. op. cit. sub 178. S. 1059.

4.2. Přezkoumání zprávy o vztazích

Zprávu o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi osobami ovládanými stejnou ovládající osobou je povinen vypracovat statutární orgán společnosti do 3 měsíců od skončení účetního období za účetní období uplynulé, a to písemně.¹⁸⁰ Ze zprávy musí být zřejmé, jaké vztahy jsou mezi výše zmíněnými osobami, jakou má ovládaná osoba úlohu, jakým způsobem a pomocí kterých prostředků je ovládána, která jednání týkající se majetku převyšujícího 10 % vlastního kapitálu ovládané osoby¹⁸¹ ovládaná osoba učinila na popud nebo v zájmu ovládající osoby nebo jí ovládaných osob, přehled smluv uzavřených mezi dotčenými osobami a posouzení, zdali došlo ke vzniku újmy a posouzení jejího vyrovnání podle § 71 a § 72 ZOK.¹⁸² V souladu s § 82 odst. 3 ZOK má statutární orgán ve zprávě o vztazích zhodnotit výhody a nevýhody, které jednotlivým subjektům z podnikatelských seskupení vyplývají, a uvést rizika plynoucí z těchto vztahů a to, jakým způsobem bude případná újma vyrovnána. Zpráva o vztazích je nejenom pro společníky, ale i pro věřitele ovládané osoby důležitým dokumentem, protože jim usnadňuje zjištění, jestli a v jakém rozsahu došlo k újmě korporace právě v důsledku existence podnikatelského seskupení a jeho vlivu.

Společníci se mohou se zprávou o vztazích seznámit na valné hromadě nebo i mimo ni.¹⁸³ Nadto jsou kvalifikovaní společníci ovládané osoby oprávněni podat návrh soudu na jmenování znalce za účelem přezkumu zprávy o vztazích, pokud se domnívají, že tato zpráva nebyla řádně vypracována.¹⁸⁴ Zákon o obchodních korporacích v podstatě přejímá úpravu obsaženou v obchodním zákoníku s tím rozdílem, že dříve mohl požádat soud o jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích každý společník společnosti s ručením omezeným nebo člen jejího orgánu. Pokud podá návrh na jmenování znalce za účelem přezkoumání zprávy o vztazích některý z dalších kvalifikovaných společníků ovládané společnosti do okamžiku, než je znalec na základě prvního návrhu jmenován, přistoupí tím k návrhu původnímu. Po jmenování znalce jsou považovány další návrhy ostatních kvalifikovaných společníků za nepřipustné (§ 85 odst. 2 ZOK). K právu

¹⁸⁰ Ustanovení § 82 odst. 1 ZOK.

¹⁸¹ Zjišťuje se s ohledem na stav majetku dle poslední účetní závěrky.

¹⁸² Ustanovení § 82 odst. 2 ZOK.

¹⁸³ Právo na informace je upraveno v podkapitole č. 3.5.

¹⁸⁴ Ustanovení § 85 odst. 1 ZOK.

kvalifikovaného společníka se nepřihlíží, jestliže jej neuplatnil ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy se dozvěděl nebo mohl dozvědět o zprávě o vztazích.

Soud¹⁸⁵ je v souladu s § 86 odst. 1 ZOK povinen jmenovat znalce do 15 dnů ode dne doručení návrhu, přičemž není vázán návrhem osoby znalce. Pokud by však do 15 dnů znalce nejmenoval, považuje se znalec navržený kvalifikovaným společníkem za schváleného. K automatickému schválení ovšem může dojít pouze tehdy, jestliže je znalec ke zpracování znaleckého posudku způsobilý a pokud návrh splňoval veškeré formální náležitosti.¹⁸⁶ Soud v rozhodnutí o jmenování znalce stanoví lhůtu, ve které má být znalecký posudek zpracován. Pokud rozhodnutí lhůtu k vypracování znaleckého posudku neobsahuje, platí, že musí být posudek vyhotoven do jednoho měsíce od jmenování znalce, přičemž lhůta běží nejdříve od okamžiku, ve kterém znalec obdržel od ovládané osoby potřebné podklady pro zpracování posudku (§ 86 odst. 4).

Ovládaná osoba je povinna znalci poskytnout veškerou potřebnou součinnost, jakož i podklady a informace potřebné k vyhotovení znaleckého posudku. Rozsahem podkladů, které musí být znalci k dispozici, se již v minulosti zabýval také Nejvyšší soud České republiky, jenž uzavřel, že „*při podání znaleckého posudku musí mít znalec k dispozici stejné podklady, jaké mělo k dispozici představenstvo při zpracování zprávy; tyto podklady je představenstvo povinno znalci na jeho žádost poskytnout, i když šlo o předmět obchodního tajemství. Znalec, který se při zpracování znaleckého posudku seznámil s obchodním tajemstvím, je povinen je zachovat.*“¹⁸⁷ Znalec však nesmí požadovat informace, které by s přezkoumáním zprávy o vztazích nesouvisely.¹⁸⁸ Soud se ve své rozhodovací praxi zabýval také situací, kdy ovládaná osoba odmítla znalci potřebné podklady bez zbytečného odkladu poskytnout. Soud nastínil možné řešení této situace, když poukázal na možnost osoby, která navrhla jmenování znalce pro přezkoumání zprávy o vztazích, domáhat se vůči společnosti poskytnutí potřebných podkladů návrhem na výkon rozhodnutí v souladu s § 351 o.s.ř.¹⁸⁹ Soud naopak

¹⁸⁵ Místní příslušnost soudu se určuje podle sídla ovládané osoby.

¹⁸⁶ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 202.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 04. 2006, sp. zn. 29 Odo 371/2005, uveřejněné pod číslem 34/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné z www.nsoud.cz.

¹⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 465.

¹⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR. Op. cit. sub 187. Dle ustanovení § 351 o.s.ř. je soud povinnému za porušení povinnosti uložit pokutu až do výše 100.000,- Kč. Přiměřené pokuty může soud ukládat na návrh oprávněného opakovaně, jestliže nebyla povinnost ani dodatečně splněna.

neshledal důvod pro použití § 127 odst. 3 o.s.ř.¹⁹⁰ Své závěry odůvodnil tím, že takový postup je možné aplikovat pouze tehdy, „*je-li to potřebné ke zpracování znaleckého posudku, na kterém závisí rozhodnutí ve věci.*“¹⁹¹

Znalec pověřený k přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami je povinen „*ověřit, zda zpráva je správná, pravdivá a úplná, a splňuje tedy podmínky ustanovení § 66a odst. 9 obch. zák.*“¹⁹² S požadavkem úplnosti zprávy o vztazích se částečně může dostávat do konfliktu požadavek zachování obchodního tajemství. Jak již bylo řečeno výše, znalec je oprávněn se s obchodním tajemstvím společnosti seznámit, musí je však zachovat. Je otázkou, zdali je znalec oprávněn určité informace týkající se obchodního tajemství společnosti uvést ve zprávě o vztazích v případě, že je to pro úplnost zprávy o vztazích nutné. Domnívám se, že se na danou situaci použije obdobně kompromis, který Ljubomír Drápal uvádí v souvislosti s otázkou, zdali má být obchodní tajemství uvedeno v odůvodnění rozhodnutí soudu. Ljubomír Drápal je toho názoru, že „*odůvodnění rozhodnutí může být konkrétní jen do té míry, aby se údaji soudem v této části rozhodnutí uvedenými nečinily veřejně známými skutečnosti představující obchodní tajemství; na konkrétních okolnostech každého jednotlivého případu pak závisí, jak bude postupováno.*“¹⁹³

Soud může dle § 86 odst. 3 znalce odvolat na návrh kteréhokoliv kvalifikovaného společníka, který návrh na přezkoumání zprávy o vztazích podal, a jmenovat znalce nového, porušuje-li jmenovaný znalec své povinnosti zvláště závažným způsobem.

Znalecký posudek vypracovaný v zákonem stanovené lhůtě popsané shora doručí znalec příslušnému soudu a osobě, která zprávu o vztazích vyhotovila.¹⁹⁴ Zcela bez

¹⁹⁰ Dle ustanovení § 127 odst. 3 o.s.ř., ve znění účinném ke dni rozhodnutí soudu mohl předseda senátu účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba.

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR. Op. cit. sub 187.

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR Op. cit. sub 187. Shodně také usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 04. 2007, sp. zn. 29 Odo 1600/2005, dostupné z www.nsoud.cz. Ustanovení § 66a odst. 9 ObchZ určovalo, které informace musela zpráva o vztazích mezi ovládající a ovládanou osobou nebo mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládající osobou. Po rekonstrukci se náležitosti zprávy o vztazích řídí ustanovením § 82 ZOK.

¹⁹³ DRÁPAL, Ljubomír in ŠTENGLOVÁ, Ivana, DRÁPAL, Ljubomír, PÚRY, František et al. *Obchodní tajemství: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005. 159 s. ISBN 80-7201-559-1. s. 86.

¹⁹⁴ Ztotožňuji se s názorem Bohumila Havla, který se domnívá, že osobou vyhotovující zprávu o vztazích nemyslel zákonodárce skutečného vyhotovitele této zprávy, ale ovládanou nebo řízenou osobu. Bohumil HAVEL in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. op. cit. sub 13, s. 203.

problému není ovšem poslední věta zákonného ustanovení § 86 odst. 4 ZOK, podle které znalec navrhovateli a osobám, které k řízení přistoupily, doručí pouze závěry znaleckého posudku. Jediným argumentem obhajujícím podobu zákonného ustanovení je podle mého názoru skutečnost, že zpráva o vztazích může obsahovat pro ovládanou společnost velmi citlivé údaje, s nimiž se podle zákonodárce nemá seznámit ani navrhovatel, v tomto případě kvalifikovaný společník nebo kvalifikovaný akcionář.

Tento závěr je podle mě poměrně obhajitelný pouze v souvislosti s jeho využitím kvalifikovanými akcionáři akciové společnosti. Ne však v souvislosti s jeho využitím kvalifikovanými společníky, protože společníci společnosti s ručením omezeným mají mnohem širší právo na informace než kvalifikovaní akcionáři.

Zákon navíc nespecifikuje rozsah informací, který je znalec ve svých závěrech povinen navrhovateli poskytnout. Těmito závěry tak v souladu se zákonným ustanovením může být například pouze informace o tom, že zpráva o vztazích byla zpracována řádně, pravdivě a úplně, nebo informace, že zpráva takto zpracována nebyla. Zejména v situaci, kdy znalec dospěje k zjištění, že zpráva o vztazích nebyla zpracována v souladu se zákonnými požadavky, považuji za důležité, aby byl tento závěr znalce řádně odůvodněn. Závěry znaleckého posudku znalce, respektive znalecký posudek jako takový jsou totiž pro navrhovatele podstatné nejenom kvůli posouzení, zdali je vlivná osoba povinna ovlivněné osobě nahradit újmu dle § 71 ZOK, resp. § 72 ZOK, ale také pro zhodnocení, zda ovládající osoba využívá svého vlivu takovým nepřiměřeným způsobem, že je společník v souladu s § 89 ZOK oprávněn ze společnosti vystoupit.¹⁹⁵ Nadto může soud v určitých případech rozhodnout, že náklady na vypracování posudku přezkoumávajícího zprávu o vztazích je navrhovatel povinen uhradit, pokud znalec dospěje k závěru, že zpráva o vztazích byla statutárním orgánem ovládané osoby vypracována řádně a návrh navrhovatele na její přezkoumání byl zjevně zneužívající (§ 87 odst. 2 ZOK).

Vít Horáček považuje „závěry znaleckého posudku“ za „legislativní zkratku“, přičemž se domnívá, že tato neobstojí, protože by účastníci řízení měli obdržet celý

¹⁹⁵ Povinnost vlivné osoby nahradit ovlivněné osobě újmu vzniklou v souvislosti s ovlivněním je podrobněji rozpracována v podkapitole č. 3.8.1. Možnost vystoupení společníka s využitím § 89 ZOK je rozebrána v podkapitole č. 3.9.3.

znalecký posudek.¹⁹⁶ Podle mého názoru je třeba uzavřít, že pokud by zákon přesněji stanovil, jaké informace a v jakém rozsahu musí závěry znaleckého posudku obsahovat, a tyto by byly dostatečné pro posouzení výše zmíněných záležitostí, bylo by možné považovat zákonné ustanovení za dostatečné, v opačném případě ale nikoliv.¹⁹⁷

4.2.1. Význam práva přezkoumání zprávy o vztazích z pohledu kvalifikovaného společníka

Právo kvalifikovaného společníka nechat přezkoumat zprávu o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou považuji za velmi důležité, a to zejména s ohledem na to, že je zpráva o vztazích východiskem k posouzení, zdali je společník oprávněn uplatnit svá práva dle § 89 ZOK, resp. § 71 ZOK. Považuji za pozitivní, že zákonodárce poskytl možnost podat návrh na přezkoumání zprávy o vztazích kvalifikované menšiny. Menšinoví společníci jako takoví nejsou tohoto práva úplně zbaveni, jelikož jej mohou využít ve spojení s jinými společníky nebo za určitých v ustanovení § 88 blíže specifikovaných podmínek.¹⁹⁸ Zákonodárce myslel také na možnost zneužití tohoto práva návrhovatelem a pro tyto situace zakotvil v zákoně postih v podobě povinnosti uhrazení nákladů s vyhotovením znaleckého posudku spojených. Pozitivně vnímám, že zákon svěřil soudu uvážení, zda byl návrh návrhatele zjevně zneužívající nebo nikoliv. Dá se totiž předpokládat, že bude znaleckým posudkem v určitých případech potvrzeno, že byla zpráva zpracována řádně. Pokud by však samotný závěr o tom, že zpráva byla zpracována řádně, znamenal, že je náklady na vyhotovení znaleckého posudku povinen zaplatit návrhovatel, nepodávali by podle mého názoru společníci návrh na přezkoumání znaleckého posudku z obavy, že je stihne povinnost k placení těchto nákladů.

¹⁹⁶ Vít HORÁČEK in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. op. cit. sub 12, s. 465.

¹⁹⁷ Náležitosti znaleckého posudku jsou upraveny v § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 22.02.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

¹⁹⁸ Těmto podmínkám se blíže věnuje podkapitola č. 3.8.2.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo poskytnout přehled ochranných nástrojů, jejichž rozsah byl přijetím nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích podstatně rozšířen. Dílčím cílem bylo jednotlivé instrumenty, které může menšinový společník ke své ochraně využít, podrobně analyzovat a zhodnotit jejich využitelnost v praxi.

Ačkoliv jsem se zpočátku obávala, že téma, které jsem si pro svoji diplomovou práci zvolila, je příliš úzké, po hlubším prostudování dané problematiky vyšlo najevo, že zákon o obchodních korporacích obsahuje tolik institutů, které mohou sloužit k ochraně menšinového společníka, že by bylo možné napsat i práci podstatně většího rozsahu. Některé instituty, například kumulativní hlasování nebo společnická žaloba, by si dokonce zasloužily práci samostatnou, protože existuje bohatá zahraniční literatura, ze které by bylo možné čerpat.

Vzhledem k požadovanému rozsahu této práce bylo nutné na určitých místech nezabíhat do přílišných detailů. Rozhodla jsem se proto zaměřit pozornost spíše na prvky nové nebo na prvky sporné.

V předkládané diplomové práci jsem se k jednotlivým zpracovaným institutům snažila zaujmout stanoviska a na konci podkapitoly nebo několika dílčích podkapitol jsem vždy zformulovala krátké shrnutí, které se zabývá využitelností konkrétních ustanovení z pohledu menšinového společníka.

V zákoně o obchodních korporacích jsou menšinovému, respektive kvalifikovanému společníkovi k dispozici instituty známé již z předchozí právní úpravy. Jedná se například o právo na svolání valné hromady, právo na informace, možnost vznést společnickou žalobu, možnost jmenovat znalce k přezkoumání vztahů, možnost požádat soud o zrušení účasti společníka ve společnosti apod. Zákonodárce v zákoně o obchodních korporacích vycházel z ustanovení, která se v minulosti osvědčila, nepřejal ovšem jejich doslovná znění. Na některých místech tak došlo ke korekci, na jiných místech vznikly drobné nepřesnosti. Níže bych chtěla poukázat na některé nedostatky v platné právní úpravě a vyzdvihnout, v čem spatřuji přínos konkrétních ustanovení.

K terminologickému posunu došlo u podnikatelských seskupení, ale i zde zákonodárce vycházel z úpravy známé z obchodního zákoníku. Velmi pozitivně hodnotím platnou úpravu náhrady újmy vzniklé v důsledku rozhodujícího významného vlivu vlivné osoby na ovlivněnou osobu. Znění ustanovení § 71 a § 72 ZOK jsou upravena jasně a nepřipouští takřka žádné interpretační problémy. V konkrétních případech pak budou muset soudy zhodnotit například to, zdali bylo chování ovlivněné osoby ovlivněné „rozhodujícím významným způsobem“ k újmě společnosti, nebo zda bylo poskytnuté protiplnění přiměřené, resp. zda byly poskytnuty odpovídající prokazatelné výhody apod. Problematictější se jeví ustanovení § 89 ZOK, jehož znění by podle mého názoru bylo vhodné precizovat tak, aby bylo z ustanovení patrné, že je ovládající osoba v těchto případech povinna podíl společníka odkoupit.

V práci byla věnována pozornost možnostem plynoucím z nového institutu kumulativního hlasování, které považuji za velmi zajímavý institut. Otázkou ovšem je, nakolik jej společnosti opravdu využijí, respektive jestli společnosti zakotví tuto formu hlasování ve své společenské smlouvě nebo ne.

Podkapitola č. 3. 6. je zaměřena na problematiku společnické žaloby, která byla doposud možná zbytečně opomíjeným institutem. Přínosem zákona o obchodních korporacích je rozšíření využitelnosti této žaloby, protože může být nově vznesena vůči širšímu okruhu osob. Nově také umožňuje, aby byla vzniklá újma vyřešena interně, a to tak, že společnost s povinnou osobou uzavře smlouvu o vypořádání újmy. Dalším pozitivem je přenesení důkazního břemene na povinnou osobu.

Za nejproblematictější ustanovení, kterému jsem se v diplomové práci věnovala, považuji ustanovení § 213 NOZ, které upravuje náhradu reflexní škody. Bez zajímavosti není, že je toto ustanovení v přímém rozporu s dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu České republiky, která existenci reflexní škody nepřipouští. Samotné ustanovení je přijato ve velmi kostrbaté a po mém soudu těžce srozumitelné podobě. Srozumitelnost tohoto ustanovení by přitom měla být o to vyšší, že se jedná o ustanovení obsažené v občanském zákoníku, tedy zákoníku, který by měl být pochopitelný i pro laickou veřejnost. Co se týká samotného ustanovení, není z něj zcela zřetelný úmysl zákonodárce. Problematickou se jeví otázka, zdali může být náhrada, kterou je povinen škůdce uhradit, z části přiznána poškozenému společníkovi a z části

společnosti. Na tuto otázku se můj názor podstatně odlišuje od názoru Bohumila Havla, autora důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích.

Problematický je i vztah mezi společnickou žalobou (§ 157 ZOK) a náhradou reflexní škody (§ 213 NOZ). Pokud totiž soud přizná po vznesení žaloby o náhradu reflexní škody náhradu pouze společnosti, jedná se za určitých podmínek o obdobu společnické žaloby. Co se tedy stane, když společník podá obě žaloby najednou a žaloba bude v případě náhrady reflexní škody směřovat vůči jednateli společnosti? Nebude zde platit překážka *litispendence*? To jsou otázky, s nimiž se budou muset vypořádat soudy. Osobně se domnívám, že ve výše uvedené situaci k *litispendenci* dojde. Odlišná situace nastane, pokud by společník žalobu o náhradu reflexní škody vznesl vůči jinému společníkovi. V tomto případě pravděpodobně nedojde k tomu, že by byla zároveň vznesena i společnická žaloba, ledaže by se jednalo o žalobu proti společníkovi, který je v prodlení s plněním vkladové povinnosti, a v důsledku nesplnění této povinnosti byl poškozen i jiný člen korporace.

Na druhou stranu je třeba uzavřít, že přijetí ustanovení, na základě něhož se může společník domáhat náhrady reflexní škody, je z pohledu společníka určitě krokem vpřed. Bude tedy záležet na tom, zdali si společníci tuto žalobu osvojí, a také na tom, jak se k těmto návrhům postaví jednotlivé soudy.

K obrovskému posunu ve prospěch společníka došlo v úpravě týkající se vystoupení společníka ze společnosti. Okolnosti, za kterých může společník ze společnosti s ručením omezeným vystoupit, byly totiž značně rozšířeny. Potřebná ovšem bude korekce ustanovení § 202 ZOK, a to tak, že zákon umožní společníkovi vystoupit ze společnosti tehdy, připouští-li to zákon o obchodních korporacích nebo zákon č. 125/2008 Sb., zákon o přeměnách obchodních společností a družstev.

Jak bylo v práci naznačeno, platná právní úprava obsahuje širokou škálu instrumentů, s jejichž využitím se menšinoví společníci mohou bránit závadným způsobům jednání ostatních společníků nebo statutárního orgánu, nebo prostřednictvím kterých mohou vykonávat svá práva, která se vážou na jejich obchodní podíl. Tato škála je podle mého názoru natolik široká, že společníkům poskytuje dostatečnou ochranu. Vzhledem k tomu, že většinu instrumentů může využít každý společník společnosti

s ručením omezeným, nelze hovořit o tom, že by byli určití členové společnosti zvýhodňováni nebo znevýhodňováni.

Teprve po několika letech účinnosti zákona o obchodních korporacích, nového občanského zákona a existenci předmětné judikatury však bude možné zhodnotit, jestli jsou jednotlivá ustanovení využívána způsobem, který předvídal zákonodárce.

POUŽITÉ ZKRATKY

GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung vom 20. April 1892 in der Fassung der Bekanntmachung vom 20. Mai 1898. Zákon týkající se společností s ručením omezeným ze dne 20. dubna 1892 ve znění zákona vyhlášeném dne 20. května 1898.
Občanský soudní řád, o.s.ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
Obchodní zákoník, ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Nový občanský zákoník, NOZ, občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
Zákon o obchodních korporacích, ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
Zákon o přeměnách, PřemZ	Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Komentáře a poznámková znění:

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. et al. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

ČÁP, Zdeněk; JAHELKA, Petr; JOSKOVÁ, Lucie et al. *Zákon o obchodních korporacích: Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2013. 783 s. ISBN 978-80-7201-917-5.

HEJDA, Jan, BACHROŇOVÁ, Nina, DIVIŠOVÁ, Karina et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech: (zákon o obchodních korporacích): poznámkové znění*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 859 s. ISBN 978-80-7263-823-9.

KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena et al. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1185 s. ISBN 978-80-7400-056-0.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, DEVEROVÁ, Lenka. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2. s. 185.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip et al. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš et al. *Obchodní zákoník: Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Odborná literatura:

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN 80-7179-441-4.

ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr et al. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 303 s. ISBN 978-80-7400-262-5.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo: Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI, 2006. 360 s. ISBN 80-7357-164-1.

DĚDIČ, Jan, KUNEŠOVÁ – SKÁLOVÁ, Jana. *Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999. 751 s. ISBN 80-7273-000-2.

DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr et al. *Akciové společnosti*. 7. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9. s. 356 – 359.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2005. 516 s. ISBN 80-7357-090-04.

ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila et al. *Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 617 s. ISBN 80-7179-391-4.

ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti*. Praha: C. H. Beck, 1994. 340 s. ISBN 3-406-38278-9.

HAVEL, Bohumil et al. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1 vydání. Praha: ASPI: Wolters Kluwer, 2008. s. 471. ISBN 978-80-7357-329-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, DRÁPAL, Ljubomír, PŮRY, František et al. *Obchodní tajemství: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005. 159 s. ISBN 80-7201-559-1.

Časopisy a periodika:

BEJČEK, Josef. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, č. 17, s. 613 – 624. ISSN 1210-6410.

ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 11-12, s. 324 – 329. ISSN 1803-6554.

ČERNÁ, Stanislava. Ochrana menšinových akcionářů v obchodním zákoníku. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: K vybraným otázkám obchodního práva*. 1998, roč. 44, č. 2, s. 115-130. ISBN 80 – 7184 – 692- 9.

ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 – 41. ISSN 1803-6554.

HÁMORSKÁ, Andrea. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 9, s. 250 – 256. ISSN. 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*. 2009, roč. 1, č. 1, s. 1-10. ISSN 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 12, s. 351-355. ISSN 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. Postřehy k odvozené (reflexní) škodě na podílu v korporaci ve světle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 7-8, s. 207-209. ISSN 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 1, s. 13 – 16. ISSN 1803-6554.

HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 6, s. 171 - 175. ISSN 1803-6554.

JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 9, s. 259 – 267. ISSN 1803-6554.

LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*. 2010, roč.2, č. 3, s. 74 – 81. ISSN 1803-6554.

LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 3, s. 77 – 80. ISSN 1803-6554.

LASÁK, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 2, s. 46 – 51. ISSN 1803-6554.

PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 3, s. 76 – 80. ISSN 1803-6554.

PIHERA, Vlastimil. Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 5, s. 142 – 148. ISSN. 1803-6554.

PIHERA, Vlastimil. Znovu k absolutoriu. *Obchodněprávní revue*. 2013, roč. 5, č. 3, s. 75 – 77. ISSN 1803-6554.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1998, roč. 4, č. 11, s. ISSN 1210-6410.

ZIMA, Petr. Freeze-out. *Právní rádce*. 2012. roč. 20, č. 20, s. 710 – 712. ISSN 1210 – 6410.

Judikatura:

Krajský obchodní soud v Brně

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 02. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93 in *Soudní rozhledy*. 1995, roč. 1, č. 4, s. 81 – 100, ISSN 1210-6410.

Vrchní soud v Praze

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 02. 2002, sp. zn. 14 Cmo 149/2001. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 19.01.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 08. 2003, sp. zn. 14 Cmo 291/2003, uveřejněné pod číslem 33/2004 in: *Soudní judikatura*. 2004, roč. 8, č. 2, s. 127 -129. ISSN 1211-8362.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 01. 03. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009 In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 18.01.2014]. Dostupné z www.beck-online.cz.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 06. 2010, sp. zn. 7 Cmo 384/2009 in *Obchodněprávní revue*. 2010, roč. 2, č. 11, s. 333 - 338. ISSN 1803-6554.

Nejvyšší soud ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 08. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97 in *Soudní judikatura*. 1997, roč. 1, č. 12, s. 280 – 283, ISSN 1211-8362.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 05. 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000, uveřejněné pod číslem 23/2001 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 01. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 01. 08. 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002, uveřejněné pod číslem 55/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.03.2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002 dostupný z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004, dostupné z: www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 05. 04. 2006, sp. zn. 29 Odo 371/2005, uveřejněné pod číslem 34/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 05. 2006, sp. zn. 29 Odo 1168/2005, dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 04. 2007, sp. zn. 29 Odo 1600/2005, dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, uveřejněné pod číslem 30/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, dostupný z www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008, dostupný z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 01 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007, dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 06. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008 In *Obchodněprávní revue*. 2009. roč. 1, č. 11, s. 322 – 326. ISSN 1803-6554. Dostupné z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2759/2009, dostupné z www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1499/2009, dostupný z www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 05. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2068/2011, dostupné z www.nsoud.cz.

Ústavní soud ČR

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 08. 03. 2012, sp. zn. 29 Cdo 703/2011, dostupné z <http://kraken.slv.cz/29Cdo703/2011>.

Zahraniční předpisy:

Aktiengesetz – GmbH-Gesetz. 44. Auflage. München: C. H. Beck, 2012. 423 s. ISBN 978-3-406-63450-5.

General Corporation Law. Dostupné z <http://delcode.delaware.gov/title8/c001/index.shtml>.

California Corporations Code. Dostupné z <http://codes.lp.findlaw.com/cacode/CORP/1>.

Cizojazyčné zdroje:

BEBCHUK, Lucian Arye. *Corporate Law and Economic Analysis*. New York: Cambridge University Press, 2005. 336 p. ISBN 0-521-36054-4.

CAHN, Andreas, DONALD, David C. *Comparative company law: text and cases on the laws governing corporations in Germany, the UK and the USA*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 927 p. ISBN 978-0-521-76873-3.

MATTHEWS, Mary Elizabeth. Derivative Suits and the Similarly Situated Shareholder Requirement. *DePaul Business Law Journal*. 1995 – 1996, č. 8, s. 1 – 40. ISSN: 1542-2763. Dostupné z (<http://heinonline.org>).

MICHALSKI, Lutz – Bearbeiter. *Kommentar zum Gesetz über die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*. 2. Band. 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2002. 2378 S. ISBN 3-406-48647-9.

PACCES, Alessio M. *Rethinking Corporate Governance: The law and economics of control powers*. 1st pub. London: Routledge, 2012, 470 p. ISBN 978-0-415-56519-6.

ROWEDDER, Heinz, SCHMIDT-LEITHOFF, Christian. *Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH): Kommentar*. 4. Aufl. München: Vahlen, 2002. 2803 S. ISBN 3-8006-2769-8.

SCHOLZ, Franz. *Kommentar zum GmbH-Gesetz mit Anhang Konzernrecht*. 2. Band. 9. neubearbeitete und erweiterte Auflage. Köln: Schmidt, 2002. 2131-4260 s. ISBN 3-504-32498-8.

Slovník:

Slovník spisovné češtiny dostupný z <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.

RESUMÉ

Účelem této práce bylo poskytnout výčet ochranných nástrojů, které má k dispozici menšinový společník ve společnosti s ručením omezeným po rekodifikaci českého soukromého práva a tyto nástroje blíže analyzovat.

Diplomová práce je dělena na úvod, čtyři kapitoly a závěr. V první kapitole přibližují význam pojmů menšinový společník a kvalifikovaný společník. Druhá kapitola je zaměřena na postavení menšinového společníka ve společnosti s ručením omezeným. Je zde nastíněno, z jakých důvodů je nutné menšinového společníka chránit, a jaká rizika jsou naopak spojena s jeho přílišnou ochranou.

Jádrem diplomové práce jsou kapitoly třetí a čtvrtá. Ve třetí kapitole jsou podrobně rozebrány instrumenty, které jsou k dispozici každému společníkovi společnosti s ručením omezeným, tedy i menšinovému společníkovi. Mezi ně patří separátní hlasování, právo domáhat se u soudu, aby se nepřihlíželo k hlasu společníka nebo právo domáhat se neplatnosti hlasování na valné hromadě, kumulativní hlasování, právo na informace, společnická žaloba, náhrada reflexní škody nebo náhrada újmy vlivnou osobou, právo navrhnout soudu jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích, vystoupení společníka ze společnosti a zrušení účasti společníka ve společnosti soudem.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na oprávnění, kterých může využít pouze kvalifikovaný společník nebo kvalifikovaná menšina společníků. Jedná se o právo na svolání valné hromady a právo navrhnout soudu jmenování znalce k přezkoumání zprávy o vztazích.

V textu práce je poukázáno na možné výkladové problémy, k nimž jsou uvedeny názory právních teoretiků a předmětná judikatura. Autorka diplomové práce zaujímá v textu práce k jednotlivým interpretačním problémům vlastní názor a na některých místech navrhuje novelizaci znění ustanovení. Klíčové problémy jsou poté shrnuty v závěru diplomové práce.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to give an enumeration of protective instruments available to a minority shareholder in a limited liability company after the recodification of Czech private law and to engage in further analysis of these instruments.

The thesis is divided into an introduction, four chapters and a conclusion. The first chapter defines basic terminology used in the thesis, such as ‘minority shareholder’ and ‘qualified shareholder’. The second chapter focuses on the position of a minority shareholder in a limited liability company and introduces the reasons to protect such a minority shareholder and the risks connected with an excessive protection of minority shareholders.

Chapters 3 and 4 form the hearth of this thesis. The third chapter offers a detailed analysis of instruments available to every shareholder in a limited liability company, including a minority shareholder. These instruments include separate voting, motion to declare member’s vote or general meeting’s voting null and void, cumulative voting, right to information, derivative action, claim for reflective loss, claim for compensation for damage from influential person, right to suggest an appointment of an expert to examine the relation report, right of a withdrawal from a limited liability company and cancellation of a shareholder’s participation in a company by the court.

The fourth chapter concerns the measures, which can be used by a qualified shareholder or a qualified minority of shareholders. These are composed of the right to call a general meeting and the right to suggest an appointment of an expert to examine the relation report.

The text points out various issues of interpretation and quotes different judgments and works of legal academia. The author takes a stand on the issues of interpretation for each individual case and suggests a revision of wording for some of them. The key issues are eventually summarized in the conclusion of the thesis.

KLÍČOVÁ SLOVA - KEY WORDS

- Menšinový společník
- Kvalifikovaný společník
- Společnost s ručením omezeným

- Minority shareholder
- Qualified shareholder
- Limited liability company

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE

The protection of minority members in limited liability companies after recodification of private law.